

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 13 juni 2024

Martin Modéus

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör kyrkostyrelsen för sin behandling av kyrkomötesärenden fram till halvårsskiftet 2024. Vidare lämnas information om ärenden som inte är återrapportering av direkta uppdrag från kyrkomötet.

Innehåll

1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
2 Behandlingen av kyrkomötesärenden.....	3
2.1 Skrivelser från kyrkomötet 2023.....	3
2.2 Skrivelser från kyrkomötet 2022.....	13
2.3 Skrivelser från kyrkomötet 2021.....	20
2.4 Skrivelser från kyrkomötet 2020.....	23
2.5 Skrivelser från kyrkomötet 2019.....	25
2.6 Skrivelser från kyrkomötet 2017.....	25
2.7 Skrivelser från kyrkomötet 2016.....	27
3 Övrig rapportering	28
3.1 Arbetet utifrån åtagandena till det samiska folket.....	28
Bilaga 1 Kostnaderna i begravningsverksamheten.....	32
Bilaga 2 Etablering av Svenska kyrkans ekonomiservice	53
Bilaga 3 Metod för möten med människor som är utsatta för våld i nära relationer.....	55
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	68

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna.

2 Behandlingen av kyrkomötesärenden

Kyrkostyrelsen lämnar i det följande en redogörelse för sin behandling av kyrkomötesärenden. Alla fortfarande öppna ärenden samt ärenden som avslutats till 30 juni 2024 redovisas. Detta är ett uttryck för kyrkostyrelsens övergripande ansvar för verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå och avser att skapa en samlad överblick.

För varje ärende redovisas kyrkomötets uppdrag i sammanfattning, vad som skett eller planerats i ärendets handläggning samt om skrivelsen fortfarande är under behandling eller avslutats sedan föregående redogörelse lämnades.

Följande är vägledande för när en skrivelse anges som slutbehandlad eller inte. En skrivelse är i första hand slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och i förekommande fall lagts fram för kyrkomötet. Exempel på detta är när kyrkomötet begär att kyrkostyrelsen ska återkomma med ett utarbetat förslag i någon fråga. Skrivelsen är slutbehandlad när kyrkostyrelsens förslag läggs fram för kyrkomötet.

Kyrkostyrelsen betraktar även en skrivelse som slutbehandlad när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Ett exempel är när kyrkomötet begär att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning i en viss fråga. Skrivelsen anses slutbehandlad i och med att utredningen tillsatts. Kyrkomötet kommer då i en framtid att få ta del av utredningens betänkande samt av eventuella förslag från kyrkostyrelsen med anledning av den. Skrivelser där kyrkomötet ger kyrkostyrelsen något till känna eller informerar kyrkostyrelsen om vad utskottet har anfört, är i regel avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och fört dem vidare till ansvarig verksamhet inom den nationella nivån. Eftersom denna typ av skrivelser inte innebär något uttalat uppdrag och de konsekvenser som de kan medföra inte är budgetprövade i kyrkomötets ekonomiutskott måste kyrkostyrelsen anses ha frihet att själv prioritera bland uppdragen. Däremot kan en sådan skrivelse återspeglas i den årliga redovisningen eller andra skrivelser till kyrkomötet.

Några uppdrag har senarelagts med hänvisning till nödvändiga omprioriteringar i planerad verksamhet. Tidsplaneringen av slutrapporteringen av kyrkomötesärenden har även påverkats av att kyrkomötet år 2024 genomförs som ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

2.1 Skrivelser från kyrkomötet 2023

Kyrkomötets skrivelse 2023:1 med ekonomiutskottets betänkande 2023:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022 (KS 2024-0107)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2023:2 *dels* att fastställa årsredovisning samt resultaträkning och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå 2022, *dels* att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2022.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:2 med
ekonomiutskottets betänkande 2023:3 Redogörelse för behandlingen av
kyrkomötesärenden
(KS 2024-0108)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2023:3 *dels* att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till handlingarna, *dels* att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2018:10 Flygplatskyrkans framtid.

I fråga om kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden är skrivelsen lagd till handlingarna.

Uppdraget om kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5, Flygplatskyrkans framtid, bereds inom kyrkokansliet. I beredningen ska tidigare kartläggning kompletteras, analyseras och vidareutvecklas gällande organisering, ekonomi och teologisk grund utifrån relevant material för Flygplatskyrkan. Ärendet påbörjas under 2024 och behandlas av kyrkostyrelsen under 2025. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är – i fråga om Flygplatskyrkan – inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:3 med
gudstjänstutskottets betänkande 2023:1 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II
(KS 2024-0109)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2023:1 att anta Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II i enlighet med kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 5 med nedan angivna ändringar och tillägg,

1. att tidpunkten för ikraftträdande fastställs till pingstdagen 2024,
2. beträffande inledning att formuleringen ”hela Guds folk” ska ändras till ”hela kristenheten” samt att ”under dess auktoritet” i sista meningen stryks,
3. beträffande övergripande anvisningar att orden ”egen” och ”separat” ersätts med ”särskild”, att sista stycket ska lyda: ”Delaktighet, tillgänglighet och mångfald ska präglade dessa gudstjänster. Det är av vikt att barns och ungas röster hörs och att lokala traditioner och praxis är vägledande. Denna mångfald av röster kan också gestaltas i gudstjänsten genom att det karitativa diakonatet ges liturgiska uppgifter, till exempel genom att en diakon kan leda förbön och sändning.”,
4. beträffande teckenförklaringar att först i förklaringen av förkortningen BE läggs till ”Biskop”, att förklaringen av förkortningen L ska ändras från ”Annan gudstjänstledare” till ”Ledare i gudstjänsten”,
5. beträffande vigningshandlingar, allmänna anvisningar att stryka sista meningen ”Det befriar inte andra i kyrkan från ansvar utan levandegör kyrkans gemensamma sändning på Guds kallelse”,
6. beträffande biskopsvigning, anvisningar att stryka sista stycket ”När ärkebiskop tas emot ska följande ordning användas. Vigningsakten utgår men momentet Kungörelsen används, som förklarar hur valet har gått till.”,
7. beträffande biskopsvigningsmessa, kungörelse att momentet som gäller ärkebiskop flyttas till mottagande av biskop, efter första stycket i mottagandet. När ärkebiskop tas emot läses följande: B Genom val har NN utnämnts till ärkebiskop. Kyrkostyrelsen har bekräftat valet och idag tas NN emot som ärkebiskop för tjänst i Uppsala stift, i Svenska kyrkan och i Kristi världsvida kyrka. Representant för

- kyrkostyrelsen läser upp kyrkostyrelsens dokument. Electa/us går fram till altarringen.
8. beträffande biskopsvigningsmessa, förbön att placeringen av momentet Kyrkans förbön är fakultativ, i enlighet med läronämndens förslag och att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmessa, prästvigningsmessa samt i diakonvigningsmessa,
 9. beträffande biskopsvigningsmessa, vigningsbön och handpåläggning att formuleringen ”I Kristus är vi ditt folk” ska ändras till ”I Kristus tillhör vi ditt folk”, att konsekvensändringar ska göras i präst- och diakonvigningsmässans vigningsbön, prästvigningsmässans vigningsbön samt i diakonvigningsmässans vigningsbön,
 10. beträffande präst- och diakonvigningsmessa, löftena att formuleringen ”frigöra människors kraft för omsorgen om sin nästa” ska ändras till ”frigöra människans kraft för omsorgen om sin nästa”, att konsekvensändring ska göras i diakonvigningsmessa, löftena,
 11. beträffande sändningsmessa/gudstjänst, inledningsord att det i bönen ska ändras från ”att berätta om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss” till ”att vittna om den kärlek den korsfäste och uppståndne Kristus ger oss”,
 12. beträffande mottagande av biskop, anvisningar att sist i anvisningarna lägga till stycket ”Denna ordning ska även användas när ärkebiskop tas emot”,
 13. Kyrkomötet beslutar beträffande mottagande av kyrkoherde, biskopens inledning att formuleringen ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig. Vi tackar dig” ska ändras till ”Jesus Kristus befriar, upprättar och kallar oss att tjäna dig, vi tackar dig”,
 14. beträffande mottagande av kyrkoherde, mottagandet att formuleringen ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde. Verka för församlingens liv” ska ändras till ”Här i NN (och NN) församling/ar/pastorat ska du, NN, vara kyrkoherde, verka för församlingens liv”,
 15. beträffande mottagande av kyrkoherde, förbön och välsignelse att formuleringen ”Gud som är trofast har kallat dig, och ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig” ska ändras till ”Gud som är trofast har kallat dig, ska vara med dig och genom sin heliga Ande leda dig”,
 16. beträffande mottagande av medarbetare, anvisningar att den sista meningen ”I mottagningsgudstjänsten inbjuds relevanta representanter från stift och församling, såsom förtroendevalda, medarbetare och anställda” ska strykas,
 17. beträffande mottagande av medarbetare, mottagandet att anvisningstexten ”Representanter från församlingen välkomnar den nya medarbetaren” ska ändras till ”Representanter från församlingen kan välkomna den nya medarbetaren”,
 18. beträffande kyrkoinvigning, kyrkorummet att formuleringen i bönen ”fira dop och nattvard” ska ändras till ”samlas till dop och nattvard”,
 19. beträffande kyrkoinvigning, dopfunten att formuleringen i bönen ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse. Tack för att du i dopet ...” ska ändras till ”du som i Kristus har förenat oss med dig, med varandra och med hela din skapelse, tack för att du i dopet...”,
 20. beträffande invigning av begravningsplats, bön att formuleringen ”Gud, du som omsluter hela skapelsen med kärlek,” ska ändras till ”Gud, du omsluter hela skapelsen med kärlek.”, att formuleringen ”låt denna begravningsplats påminna oss om historien och framtiden” ska ändras till ”ge oss frid att på denna begravningsplats bli stilla inför den tid som flytt och den som kommer”,
 21. beträffande bibeltexter vid invigningshandlingar att alla rubriker som gäller föremål ändras till att stå i obestämd form,

22. att med anledning av läronämndens yttrande uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att formuleringen i inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning, ”hela Guds folk” ersätts med ”hela kristenheten”.

Kyrkomötet beslutade också i enlighet med samma betänkande, *dels* att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om upphävande av kyrkomötets beslut (SvKB 2001:13) om användning i Svenska kyrkan av översättning till nordsamiska och lulesamiska av Nya testamentet, *dels* att bifalla av Lars Johnsson under överläggningen framlagt förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:2) om användning av 1972 års bibelkommissions bibelöversättning med den justeringen att beslutet träder i kraft pingstdagen 2024.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:2 och 2023:4) har utfärdats och träder i kraft pingstdagen 2024. Vidare har Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:3) utfärdats.

I fråga om punkterna 1–21 har ärendet under våren 2024 beretts inom kyrkokansliet för att verkställa de ändringar som beslutet innebär samt att förbereda för ikraftträdande av ny Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del II på pingstdagen 2024.

Uppdraget enligt punkt 22 har beretts inom kyrkokansliet. Då föreslagen ändring förekommer vid ett flertal tillfällen i kyrkoordningen har frågan utretts. Ett förslag till ändringar i kyrkoordningen lämnas i *skrivelsen om ändringar i kyrkoordningen m.m.* Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:4 med förvaltarskapsutskottets betänkande 2023:1 Domkyrkornas ställning i Svenska kyrkan (KS 2024-0110)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med förvaltarskapsutskottets betänkande F 2023:1 att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:5) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2024.

Kyrkomötets skrivelse 2023:5 med förvaltarskapsutskottets betänkande 2023:2 Uppföljning av målen i färdplan för klimatet (KS 2024-0111)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med förvaltarskapsutskottets betänkande F 2023:2 att bifalla motion 2023:6 av Isak Öhrlund och Rebecca Hägg, Uppföljning av målen i färdplan för klimatet, att uppdra till kyrkostyrelsen att införa verktyg för uppföljning av effekt- och etappmål i Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Uppföljning av färdplanens etapp 1 pågår simultant med att etapp 2 är i uppstartsfas. Färdplanens verktyg för uppföljning av effekt- och etappmål ses över och utvecklas. Insatser kommer att göras för att uppföljningen på ett samlat och visualiserat sätt ska göras tillgänglig i relevanta kanaler. Uppdraget implementeras i uppföljning av färdplanens etapp 1 under 2024 och i etapp 2 2024-2027. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:6 med kyrkolivsutskottets betänkande 2023:6 Teologistipendium och pris för diakoniuppsats (KS 2024-0112)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 att bifalla motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen, Teologistipendium, att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett stipendium för teologisk fördjupning.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Teologistipendiets instiftande sker i relation till Svenska kyrkans övriga stipendier och priser och handläggningen ska motsvara rutiner för dessa. Handläggning sker inom ramen för en översyn under 2024 av Svenska kyrkans priser och stipendier där omfattning och frekvens belyses. Handläggningen kommer vidare att belysa frågor om teologistipendiets tematiska inriktning på levande teologiskt samtal och teologisk fördjupning. En första utlysning av teologistipendium kan ske 2025. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:7 med kyrkolivsutskottets betänkande 2023:9 Kyrkomusik och kompetensförsörjning (KS 2024-0113)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:9 *dels* att bifalla motion 2023:77 av Fredrik Modéus m.fl., Nationell finansiering av kantorsutbildningen, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att i högre grad än idag finansiera kantorsutbildningen med nationella medel, *dels* att bifalla motion 2023:86 av Lena Petersson, Säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker, att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt intensifiera och samordna arbetet med att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Den 8 december 2023 blev nya avtal 2024–26 klara med fyra folkhögskolor (Geijerskolan, Hjo, Mellansel och Oskarshamn) som ger kyrkomusikerutbildning för examen på C-nivå, alltså kantorsutbildning. Avtalen innebär en uppräknig av kyrkostyrelsens stöd med 77 procent från 2 524 000 kronor till 4 487 000 kronor som avtalsram. Inför ny avtalsperiod från 2027 ska en uppföljning göras för en bedömning av kantorsutbildningarnas finansieringssituation. För det fortsatta arbetet att etablera flera utbildningsorter finns en utökad budgetram på ytterligare 750 000 kronor redan för 2024 i syfte att göra utbildningen mera tillgänglig geografiskt, och därmed även generera fler sökande. Det har hittills resulterat i att Svenska kyrkans utbildningsinstitut bejakat en förfrågan från Mellansels folkhögskola om att komplettera den kyrkomusikerutbildning på C-nivå som de bedriver på plats i Mellansel med en filial i Uppsala stift. Filialens verksamhet planeras vara förlagd till Uppsala och Lövestabruk med start redan höstterminen 2024 under förutsättning att erforderliga myndighetsbeslut fattas om huvudsaklig finansiering genom statliga medel från Folkbildningsrådet. Denna filial kan till stor del komma att svara mot behovet av en kyrkomusikerutbildning på C-nivå i Mälardalen och till viss del kompensera bortfallet av utbildningsplatser på Marie Cederschiölds högskola efter beslutet om avveckling av kyrkomusikerutbildningen där. Ljungskile folkhögskola i Bohuslän har under flera år visat intresse för att starta en kyrkomusikerutbildning på C-nivå. Efter besök av representanter för utbildningsinstitutet under hösten 2021 har en dialog pågått mellan skolan och institutet. I avvägningen som behöver göras mellan tesen att det finns för få utbildningsorter och farhågan att etablerandet av nya utbildningar riskerar att slå undan benen på befintliga skolor har utbildningsinstitutet gjort bedömningen att det finns underlag för en

utbildning i Ljungskile, som har goda kommunikationer till storstadsregionen Göteborg och som redan har ett flertal välfungerande musikutbildningar med andra profiler än kyrkomusik. Därför har också Ljungskile under våren 2024 fått ett preliminärt besked om att Svenska kyrkan stöder en utbildning med planerad start till hösten eller under 2025. Utrullningen av ovannämnda tillskott av utbildningsplatser behöver utvärderas innan fler alternativ etableras.

Inom ramen för redan etablerade kontakter med landets kyrkomusikerutbildningar har utbildningsinstitutet under hösten och vintern 2023/24 haft en förstärkt dialog med musikhögskolorna i Piteå och Göteborg beträffande möjligheter att få fler att påbörja och slutföra en kyrkomusikerutbildning. En förstärkning av kontakten med de folkhögskolor som bedriver kyrkomusikerutbildning har också skett under samma period genom den avtalsdialog som har skett. Båda uppdragen slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2027.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:8 med kyrkolivsutskottets betänkande 2023:10 Församlingspedagogens yrkesroll (KS 2024-0114)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2023:10 att bifalla motion 2023:34, punkt 1 och 2 av Linda Sjö och Marie Buhr, Församlingspedagogens yrkesroll, *dels* att tillsätta en utredning som undersöker hur man ska kunna få till en relevant antagningsprocess till församlingspedagogutbildningen, *dels* att utreda hur man kan säkra yrkets framtida kompetens genom titelskydd.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Ett underlag tas under 2024 fram för inriktningsbeslut i kyrkostyrelsen om hur en utredning ska genomföras. Viktigt är att beakta tidigare utredning från 2002, ”Utredning om pedagogernas ställning i Svenska kyrkan”. Biskopsmötet ska ges tillfälle att yttra sig över principiella förutsättningar för församlingspedagogens yrkesroll, och fortsatt beredning ska pröva motiven för en genomarbetning av utbildningsplanen för Svenska kyrkans pastoralteologiska utbildning till församlingspedagog. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:9 med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:1 Handläggningsregler i domkapitlet m.m. (KS 2024-0115)

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:1 *dels* att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *dels* att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2023:4 uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när bestämmelserna i 9 kap. 5 § andra stycket tillämpas på grund av förhinder för både biskop och domprost ska, vid handläggning av vissa ärenden i domkapitlet, den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:6) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2024.

Uppdraget enligt det andra beslutet bereds inom kyrkokansliet. En promemoria med förslag till ändring i kyrkoordningen skrivs fram under 2024 för att därefter remitteras till stift och ett urval av församlingar. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är – i fråga om det andra beslutet – inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:10 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:2 Förbud att röja uppgifter
vid rekrytering
(KS 2024-0116)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:2 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt skrivelse 2023:4, avsnitt 3.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:7) har utfärdats och trädde i kraft 1 december 2023.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:11 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:3 Diakonin och
informationsplikt om papperslösa
(KS 2024-0117)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 att bifalla motion 2023:14 av Roger Olsson, Diakonin och informationsplikt om papperslösa, *dels* att uppdra till kyrkostyrelsen att se över konsekvenserna för den diakonala vinningstjänsten om en angiverilag införs, *dels* att uppmana kyrkostyrelsen att framföra slutsatserna från denna översyn i framtida remissförfaranden.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. För att underlätta eventuella remissförfaranden i frågan analyseras under 2024 konsekvenserna, utifrån nuvarande tillgänglig information, om hur löften inom vinningstjänsten skulle påverkas vid förändringar gällande informationsplikt. I fråga om det andra beslutet sker beredningen inom ordinarie handläggningsrutiner för remissförfarande. Som grund för ett eventuellt framtida remissförfarande beaktas resultatet av analysen enligt det första beslutet. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:12 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:14 Verksamhetsberättelse
2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
(KS 2024-0118)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:14 att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:13 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2023:15 Verksamhetsberättelse
2022 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
(KS 2024-0119)**

Kyrkomötet beslutade 21 november 2023 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2023:15 att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:14 med
ekumenikuskottets betänkande 2023:9 Bevara följeslagarprogrammet
(KS 2024-0120)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2023 i enlighet med ekumenikuskottets betänkande Eu 2023:9 att bifalla motion 2023:55 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Bevara följeslagarprogrammet, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna för att stödja följeslagarprogrammet med syftet att säkra dess fortsatta arbete.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet. Den svenska delen av ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel (SEAPPI) finansieras i huvudsak genom den strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Palestina (2020–2024) som regeringen har beslutat. Efter att regeringen meddelat en nedskärning på 45 procent av den budget som omfattas av strategin fick följeslagarprogrammet beskedet från Sida att finansieringen för 2024 enbart ska uppgå till 1 miljon kronor, att jämföra med en genomsnittlig årsbudget på ca 5,6 miljoner kronor. Av den anledningen beslutade Act Svenska kyrkan att gå in som ekonomisk garant med ett engångsanslag på upp till 2,9 miljoner kronor för att möjliggöra för Sveriges kristna råd (SKR) att upprätthålla programmet under 2024 och därigenom skapa möjlighet för SKR att arbeta på att återfå en mer långsiktig finansiering av verksamheten från 2025 och framåt. Den 10 oktober 2023 meddelade regeringen att ”Med anledning av terrororganisationen Hamas attacker mot Israel kommer regeringen pausa biståndet till Palestina tills vidare”. Pausen av utbetalningar påverkade bland andra följeslagarprogrammet. Sida fick i uppdrag av regeringen att granska biståndet till Palestina. Genom extra anslag från kyrkostyrelsen i december 2023 kunde Svenska kyrkan förmedla ett särskilt anslag till följeslagarprogrammet om 1 miljon kronor, för att täcka upp för de uteblivna medlen från Sida. Svenska kyrkans stöd till följeslagarprogrammet inbegriper också ett aktivt deltagande i såväl styrgrupp som presidium. Under 2024 planeras ett särskild strategiskt arbete för att finna vägar till fortsatt finansiering för programmet, då Svenska kyrkans ekonomiska garanti enbart gäller för 2024. I detta strategiska arbete är Svenska kyrkan högst delaktig. Ambitionen är en fortsatt stark statlig finansiering för den svenska delen av följeslagarprogrammet från 2025 och framåt. Efter Sidas granskning av biståndet till Palestina, som fortgick fram till februari 2024, återupptogs utbetalningarna. I april började berörda organisationer få besked från Sida att frysningen av utbetalningar hävs och att följeslagarprogrammet, som också drabbats av de pausade utbetalningarna från Sida, har fått indikationer på att summan som motsvarar uteblivna medel för 2023 samt sedan tidigare avtalade medel för 2024 kommer att betalas ut. I vilken utsträckning den ekonomiska garanti som Svenska kyrkan utlovat för 2024 kommer att behöva utnyttjas är inte klart. I slutet av mars presenterade regeringen en ny regional strategi för utvecklingssamarbete med Mellanöstern och Nordafrika, vilken inkluderar en särskild del för Palestina. Den nya strategin gör att följeslagarprogrammet tillsammans med styrgruppen, behöver öka sina ansträngningar för att komma i fråga för stöd från Sida inom ramen för strategin från 2025 och framåt. Samtidigt behöver programmet fortsätta söka alternativa och kompletterande finansieringskällor. I detta arbete fortsätter Svenska kyrkan att vara mycket delaktig.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:15 med
organisationsutskottets betänkande 2023:1 Indelningsfrågor
(KS 2024-0121)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:1 att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt skrivelse 2023:4, avsnitt 4.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:8) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2024.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:16 med
organisationsutskottets betänkande 2023:3 Strukturfrågor
(KS 2024-0122)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:3 att med anledning av motion 2023: 42 av Sören Olsson m.fl., Församlingars inflytande i pastorat och motion 2023:63 av Sten Janson m.fl., Stärk församlingens ställning, uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att en fortlöpande uppföljning särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingens råden genomförs.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Frågor om konsekvenser för församlingarna och församlingens råden förs in i den fortlöpande interna Kyrkbussen med fokus på teman som uppdrag och beslutsmandat. Resultatet analyseras och rapporteras skriftligt i lämpligt format. Tidsplan: Ärendet bereds under 2024 och förs in i den interna Kyrkbussen 2025. Slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:17 med
organisationsutskottets betänkande 2023:5 Valfrågor
(KS 2024-0123)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:5 *dels* att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt skrivelse 2023:4, avsnitt 5, *dels* att bifalla motion 2023:95 av Håkan Widepalm, Valdistrikt för församlingar som samverkar i pastorat, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som gör det möjligt att slå samman flera församlingar inom ett pastorat till ett valdistrikt.

Kyrkomötet beslutade också *dels* att bifalla motion 2023:66 av Bengt Kjellgren m.fl., Valsedeldistribution, att

1. inför kyrkovalet 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokaler avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige,
2. återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomötet beslutar om ett sådant bidrag,
3. säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen,
dels att bifalla motion 2023:97 av Victor Ramström, Införande av enhetsvalsedlar, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda införandet av enhetsvalsedlar i kyrkovalet.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2023:9) har utfärdats och trädde i kraft 1 januari 2024.

Uppdragen enligt motionerna 2023:95 och 2023:97 kommer att beredas inom ramen för den av kyrkostyrelsen tillsatta utredningen för hållbara demokratiska strukturer, som ska slutredovisa sina resultat till kyrkostyrelsen under november 2026.

Uppdraget enligt motion 2023:66 punkt 1 har beretts skyndsamt inom kyrkokansliet då kyrkomötets beslut är tidsatt att genomföras inför kyrkovalet 2025. En promemoria med förslag till ändringar i kyrkoordningen har utarbetats och remissbehandlats. Ett förslag till ändringar i kyrkoordningen lämnas i *skrivelsen om ändringar i kyrkoordningen m.m.*

När det gäller uppdragen enligt motion 2023:66 punkterna 2 och 3 relaterar dessa uppdrag till frågan om enhetsvalsedlar, som kommer att beredas inom ramen för utredningen om hållbara demokratiska strukturer. Innan demokratiutredningen är klar är det inte ändamålsenligt att gå vidare och starta upp någon utredning som berör punkterna 2 och 3 i motion 2023:66. Ärendet slutrapporteras därför tidigast till kyrkomötet 2027.

Skrivelsen är – i fråga om motion 2023:66 punkterna 2 och 3, 2023:95 och 2023:97 – inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:18 med organisationsutskottets betänkande 2023:11 Verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd (KS 2024-0124)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2023 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2023:11 att lägga verksamhetsberättelse 2022 för Svenska kyrkans valprovsnämnd till handlingarna.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2023:19 med samhälls- och kulturutskottets betänkande 2023:1 Svenska kyrkans insatser på SiS-hem (KS 2024-0125)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2023 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2023:1 att med anledning av motion 2023:2 av Lars-Ivar Ericson och Ellionor Moberg, Svenska kyrkans insatser på SiS-hem, uppdra till kyrkostyrelsen att följa frågan utifrån nuläget och skyndsamt planera framåt för att nå fram till en uthållig lösning som omfattar alla viktiga aspekter, och därmed också följa och ta ställning till regeringens förslag om särskilda enheter för unga inom kriminalvården. Kyrkostyrelsen bör också lyfta frågan vid överläggningarna med stiftsstyrelsernas presidier.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Det finns ingen nationell samordning gällande Svenska kyrkans verksamhet på eller i förhållande till SiS-hem. En kartläggning tas fram över Svenska kyrkans verksamhet i relation till SiS-hemmen. Som en följd av kartläggningen görs en analys av nuläget. I dialog uppmärksamma stiftens på att beakta frågan om SiS-hem i sitt främjande. Kontakter tas med Sveriges kristna råd angående den andliga vården i kriminalvården. Vid ett eventuellt remissförfarande angående unga inom kriminalvården handläggs detta inom befintliga rutiner för remissarbete. Kartläggning och analys i ett tidigt skede ger goda förutsättningar för en sådan handläggning. Kartläggningen påbörjas under 2024 som en förberedelse inför eventuellt remissförfarande. På kartläggningen följer analys av resultatet. Den 1 februari 2024 uppdrog regeringen åt en särskild utredare (Dir. 2024:13) att se över den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation. Syftet är att stärka den statliga barn-

och ungdomsvårdens vårdande uppdrag och del i vårdkedjan för att säkerställa att barn och unga ges en trygg och kvalitativ vård, skola och behandling. Översynen är ett led i en reformering av den statliga barn- och ungdomsvården. Utredningens resultat kommer att beaktas inom ramen för beredning av kyrkomötesuppdraget. Slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2023:20 med
ekonomiutskottets betänkande 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska
kyrkans nationella nivå 2024–2026
(KS 2024-0126)**

Kyrkomötet beslutade den 22 november 2023 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2023:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2023:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på den nationella nivån,
2. fastställa kostnadsram för 2024 till 3 429 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2025 till 3 454 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2026 till 3 438 miljoner kronor.

Kyrkostyrelsens budget för 2024 har beslutats i enlighet med kyrkomötets beslut och skrivelsen har i övrigt lagts till handlingarna.

2.2 Skrivelser från kyrkomötet 2022

**Kyrkomötets skrivelse 2022:3 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:4 Obehörigförklaring av
biskop
(KS 2022-6434)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:4 att bifalla motion 2022:29, punkt 1, av Margaretha Herthelius m.fl., Obehörigförklaring av biskop, att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Översynen aktualiserar ett antal frågeställningar gällande biskopens uppdrag och kan komma att resultera i förslag till ändringar i kyrkoordningen. Översynen genomförs under 2024 varefter en promemoria med eventuella förslag till ändringar i kyrkoordningen kan färdigställas och remitteras till stiftens och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:4 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:9 Tillsättning av domprost
(KS 2022-6435)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:9 att bifalla motion 2022:59 av Jonas Noréus, Tillsättning av domprost, att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för domprost.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. En promemoria med förslag till kyrkoordningsändringar färdigställs under 2024. Därefter remittering till stiftens och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:5 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:11 Sänkt valbarhetsålder till
församlingsråd
(KS 2022-6436)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:11 att bifalla motion 2022:72 av Klas Corbelius och Jesper Eneroth, Sänkt valbarhetsålder till församlingsråd, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av att sänka åldern för valbarhet för församlingsråd till 16 år och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. Frågan om att sänka valbarhetsåldern under myndighetsåldern har diskuterats vid flera tillfällen. Vid dessa tillfällen har konstaterats att det inte varit möjligt eftersom församlingarna ännu utför myndighetsuppgifter. En utredning om att sänka valbarhetsåldern för val till församlingsråd behöver ta i beaktande det som tidigare anförts i frågan men också undersöka om förutsättningarna blir väsentligt annorlunda av att det nu enbart handlar om församlingsråd eller om förutsättningarna i övrigt på något relevant sätt förändrats. En utredning av konsekvenserna görs under 2024 varefter en promemoria med eventuella förslag till ändringar i kyrkoordningen kan utarbetas för att därefter remitteras till stift och ett lämpligt urval av församlingar/pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:6 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:12 Nationell
visselblåsarfunktion
(KS 2022-6437)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:12 att med anledning av motion 2022:85 av Sofija Pedersen Videke och Amanda Carlshamre, Nationell visselblåsarfunktion, uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter till insatser som kompletterar redan vidtagna och planerade åtgärder av nationell nivå med syfte att stödja Svenska kyrkans enheter i arbetet med att efterleva lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och i näraliggande frågor.

Visselblåsarlagens krav på rapporteringskanal trädde fullt ut i kraft 17 december 2023 och omfattar verksamhetsutövare inom Svenska kyrkan som har 50 eller fler anställda. Ett arbete har genomförts i form av en ramupphandling av extern visselblåsarfunktionstjänst. Tjänsten kan avropas av de stift/församlingar/pastorat som så önskar. I samverkan med stiftens övervägs löpande behov av ytterligare stödmaterial, som kompletterar de material som redan finns.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:7 med
tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2022:13 Verksamhetsberättelse
2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
(KS 2022-6857)**

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2022:13 dels att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna, dels att med anledning av vad som framförs i verksamhetsberättelsens avsnitt fem uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser.

Skrivelsen är i fråga om verksamhetsberättelsen lagd till handlingarna.

I fråga om uppdraget att se över kyrkoordningens bestämmelser bereds ärendet vidare inom kyrkokansliet. Översynen avser kyrkoordningens bestämmelser rörande Ansvarsnämndens tillsyn och prövning beträffande biskoparna, mot bakgrund av vad Ansvarsnämnden anfört i sin verksamhetsberättelse. Översynen genomförs under 2024 varefter en promemoria med eventuella förslag till ändringar i kyrkoordningen kan färdigställas och remitteras till stiftens och ett lämpligt urval av församlingar/-pastorat. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:10 med kyrkolivsutskottets betänkande 2022:5 Råd och institut för lärande och undervisning (KS 2022-6860)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2022:5 att med anledning av motion 2022:31 av Niklas Grahn och Sören Dalevi, Råd och institut för lärande och undervisning, föreslå kyrkostyrelsen att tillsätta ett råd för lärande och undervisning.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet. Kyrkostyrelsen avgör självständigt frågan om inrättande av råd för att bereda frågor inom styrelsens ansvarsområde, vilket normalt sker i samband med en ny mandatperiod. Under 2023 utvärderades programmet för lärande och undervisning. Arbetet med förvaltning och utveckling av programmets resultat fortsätter på den nationella nivån. Det fortsatt angelägna främjandet av undervisning och lärande är primärt ett stiftsansvar. Därtill sker som alltid det viktigaste arbetet när det gäller undervisning och lärande i församlingarna. Vid kyrkostyrelsens möte 18 december 2023 fattades beslut om att inte i nuläget tillsätta något råd för lärande och undervisning.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:11 med kyrkolivsutskottets betänkande 2022:6 Församlingsutveckling och engagemang (KS 2022-6966)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2022:6 att bifalla motion 2022:37, punkt 1, av Berth Löndahl m.fl., Utbildning i att omstarta och bygga församling, att uppdraga till kyrkostyrelsen att ta initiativ till att "församlingsbyggande" blir en väsentlig del av utbildningen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet. För att genomföra kyrkomötets beslut krävs en analys av vilka ytterligare initiativ som är motiverade utöver ordinarie verksamhetsutveckling inom Svenska kyrkans utbildningsinstitut. För att ta ställning till det behövs en redovisning av utbildningsinnehåll med direkt och indirekt relevans för det vida begreppet "församlingsbyggande". Under beredningen tar kyrkokansliet initialt fram en redogörelse för tolkning och utförande av Svenska kyrkans utbildningsinstituts utbildningsuppdrag med avseende på belysning av "församlingsbyggande". Därutöver är det aktuellt att i den fortsatta behandlingen av utredningen om prästutbildningen (SKU 2022:1 – "Vi måste nötas mot varandra") ta med frågor som knyter an till kyrkomötets beslut att särskilt uppmärksamma "församlingsbyggande". Redovisning av ärendets behandling behöver samordnas med fortsatt beredning och bearbetning av innehållet i utredningen om prästutbildningen.

I den reviderade utbildningsplanen för prästutbildningen (beslutad av kyrkostyrelsen 18 december 2023) så har en ny förstärkning tillkommit genom målformuleringen om att bland färdigheter och förmågor ska den blivande prästen kunna "samarbeta med förtroendevalda, stärka församlingsgemenskapen samt inspirera och samarbeta med ideellt engagerade i Svenska kyrkan." Utifrån utbildningsplanen sker ett arbete på Svenska kyrkans utbildningsinstitut för att med ett kollegialt ansvarstagande omsätta den nya betoningen i utbildningsplanen och få genomslag i den konkreta undervisningens innehåll i prästutbildningen. Dessutom får kunskapsområdet "Ledarskap" på utbildningsinstitutet en ny betoning och utvidgat innehåll för att förtydliga hur kunskapsområdet bearbetar frågor och teman som anknyter till församlingsbyggande i vid bemärkelse. Nya kursplaner har utarbetats för de fyra profilerna som från läsåret 2024–25 ska förtydliga att området "Ledarskap" bland annat ger undervisning om olika metoder och modeller som tjäna syftet att skapa och fördjupa en kristen gemenskap i församlingen.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:13 med kyrkolivsutskottets betänkande 2022:10 Jämställdheten i Svenska kyrkan (KS 2022-6968)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande KI 2022:10 att bifalla motion 2022:64 av Sandra Ryström Signarsdotter och Jesper Eneroth, Jämställdheten i Svenska kyrkan, att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån statistiken i kyrkostyrelsens skrivelse Jämställdheten i Svenska kyrkan analysera och utforma en gemensam strategi för en kyrka som är jämställd.

I beredningen analyseras skrivelsen om jämställdheten i Svenska kyrkan för att identifiera områden där jämställdhet och jämlikhet bör uppnås. Utifrån dessa områden arbetas ett metodstöd fram för att respektive enhet i Svenska kyrkan ska uppfylla lagens krav om främjande och aktiva åtgärder. I ärendet tas kontakt med Diskrimineringsombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation för expertkunskap. I det fall där identifierade områden går utöver det lag föreskriver kan detta komma att bli ärende för kyrkostyrelsen att ta ställning till. Analys av jämställdhetsskrivelsen och framtagande av strategi sker under andra halvåret 2024. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2022:14 med förvaltarens utskottets betänkande 2022:1 Svenska kyrkans skogsförvaltning (KS 2022-6969)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2022 i enlighet med förvaltarens utskottets betänkande F 2022:1 att bifalla motion 2022:49 av Paul Höglund, Avsättningar i Svenska kyrkans skogar, att uppdra till kyrkostyrelsen att påbörja förhandlingar med berörda myndigheter för att möjliggöra avsättningar i kyrkans skogar av virke till kulturrenoveringar av kyrkans fastigheter.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet. En skriftlig lägesrapport presenterades för förvaltarens utskottet inför session 2 av kyrkomötet 2023. Av lägesrapporten framgår vilka insatser som planeras under året och att en ny lägesbild tas fram till kyrkomötet 2024. Samverkan sker mellan kyrkokansliets kulturarvssakkunniga och det pågående projektet "Virke för framtida förvaltning av kyrkobyggnader", vilket drivs av Hantverkslaboratoriet, Göteborgs universitet och där även flera stift

medverkar. Ett faktaunderlag tas fram som grund för samtal med berörda myndigheter. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

KsSkr 2024:3

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:19 med
organisationsutskottets betänkande 2022:5 Valfrågor
(KS 2022-6981)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:5 att bifalla motion 2022:81, punkt 1 och 2, av Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet, att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär *dels* införande av procentspärr för val till kyrkomötet, *dels* att utjämningsmandat endast fördelas mellan de nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast valkretsmandat i någon av valkretsarna.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet med målsättningen att eventuella ändringar i kyrkoordningen ska kunna träda i kraft före kyrkovalet 2025. Utredning har genomförts under 2023. En promemoria med förslag till ändringar i kyrkoordningen har utarbetats och remissbehandlats. Ett förslag till ändringar i kyrkoordningen lämnas i *skrivelsen om ändringar i kyrkoordningen m.m.* Uppdraget kräver också utveckling av de systemstöd som används för kyrkovalet.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:20 med
organisationsutskottets betänkande 2022:11 Kostnaderna i
begravningsverksamheten
(KS 2022-6982)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2022:11 att bifalla motion 2022:39, punkt 1, av Sten Janson m.fl., Utvecklingen av begravningskostnaderna, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet med kompetenser inom begravningsfrågor och kyrklig ekonomi med mera. Utredningsrapporten består av två delar. Den första delen redovisar – utifrån den ekonomiska statistik som Svenska kyrkans begravningshuvudmän har lämnat genom åren – den historiska utvecklingen av begravningsverksamhetens olika kostnadsslag. Den andra delen innehåller redovisning av resultatet från en enkätundersökning som riktade sig till ett urval av begravningshuvudmännen mellan november 2023 och januari 2024. Frågorna i enkäten tog sikte på faktorer som har betydelse för kostnadsutvecklingen men som inte framgår av den ekonomiska statistik som huvudmännen på årsbasis sedan tidigare lämnat. Mot bakgrund av denna utredning bedöms ärendet som slutbehandlat. För utredningen, se *bilaga 1*.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:22 med
samhälls- och kulturutskottets betänkande 2022:2 Varumärke och kampanj
(KS 2022-6990)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2022:2 att bifalla motion 2022:35 av Berth Löndahl m.fl., Missionskampanjer inför storhelgerna, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till nationella missionskampanjer om kristen tro inför storhelgerna.

Ärendet bereds huvudsakligen inom kyrkokansliet. Svenska kyrkans nationella nivå ser sedan tidigare årligen över kommunikationen kring kristna högtider, uppdaterar webbsidor och tar fram nytt redaktionellt material till sociala kanaler och webbplatser. Materialet tillgängliggörs sedan för Svenska kyrkans församlingar, pastorat och stift för vidare delning i lokala kanaler. Exempel på redan befintlig kommunikation om de kristna högtiderna är: informationstexter om högtiderna på svenskakyrkan.se, veckovisa blogginlägg om söndagens texter i sociala medier, filmat material om jul, påsk, kristi himmelfärdsdag och pingst, filmat material med ärkebiskopen inför större högtider och löpande redaktionellt innehåll om högtiderna i sociala medier. Med anledning av uppdraget görs särskilda insatser för att öka kunskapen om mindre kända högtider. Under 2024 görs filmer för sociala medier för att öka kunskapen om tacksägelsedagen, allhelgona, domsöndagen och änglarnas dag (den heliga Mikael's dag). Filmerna tillgängliggörs för församlingar, pastorat och stift för vidare delning i lokala kanaler. Slutrapporteras till kyrkomötet senast 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:24 med
ekumenikutskottets betänkande 2022:2 Uigurernas situation
(KS 2022-6992)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:2 att med anledning av motion 2022:4 av Torbjörn Aronson m.fl., Uigurernas situation, uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur uigurernas situation i Kina kan belysas i internationella ekumeniska organisationer.

Ärendet har beretts inom kyrkokansliet och frågan har även lyfts muntligt i kontakterna med Kyrkornas världsråd i syfte att nå fram till ett gemensamt agerande. Det är oomtvistligt att såväl uigurerna som folkrätten inte respekteras i Kina men då Kyrkornas världsråd har en medlemskyrka i Kina som för närvarande inte lyfter uigurernas situation är ett gemensamt agerande svårt.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:25 med
ekumenikutskottets betänkande 2022:8 Ekumenisk dialog om nedrustning
(KS 2022-6993)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2022:8 att bifalla motion 2022:61, punkt 1 och 2, av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Ekumenisk dialog om nedrustning, dels att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialogen med icke-nukleära medlemmar av Nato, dels att å Svenska kyrkans vägnar ta en aktiv del i en sådan dialog.

En dokumentation av arbetet inom Kyrkornas världsråd i frågan så här långt har genomförts. Kontakter har också tagits med Sveriges kristna råd och Equmeniakyrkan i deras relation till respektive medlemskap i Kyrkornas världsråd samt med kyrkor och ekumeniska råd i andra aktuella länder. Här har särskilt uppmärksammats kontakten med Evangelisk Lutherska kyrkan i Finland. Dialog med Kyrkornas världsråd har inletts. Uppdraget enligt första att-satsen slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025. Beroende på om och när beslut fattas i frågan i Kyrkornas världsråd tillsätts resurser för att delta i dialogen och kunskapsunderlaget fördjupas samtidigt som samspelet med Sveriges kristna råd, Equmeniakyrkan och kyrkor och ekumeniska råd i andra aktuella länder utvecklas för delande av kompetens och resurser.

Arbetet genomförs 2024–2026, beroende på beslut i Kyrkornas världsråd. Uppdraget enligt andra att-satsen slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

KsSkr 2024:3

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2022:27 med
ekonomiutskottets betänkande 2022:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska
kyrkans nationella nivå 2023–2025
(KS 2022-4024, KS 2022-6995)**

Kyrkomötet beslutade 23 november 2022 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2022:1 att anta kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2022:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2023 till 3 359 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2024 till 3 408 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2025 till 3 368 miljoner kronor,
5. ge kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice.

Kyrkostyrelsens budget för 2023 har beslutats i enlighet med kyrkomötets beslut och skrivelsen har i övrigt lagts till handlingarna i fråga om punkterna 1–4.

En förstudie har genomförts under 2023 för att sätta vision, strategi och målbild samt plan (road map) för 7 år framåt (2024–2030) avseende utveckling av ekonomitjänster för verksamhetsområdena ekonomitjänsten för församlingar och pastorat, stiftens ekonomihantering inklusive ekonomisk förvaltning av prästlönetillgångar, kyrkokansliets ekonomihantering. Förstudien har omfattat

- Geografiska orter för etablering av ekonomiservice samt organisationsarkitektur
- Nuläge och önskat läge i processer för att gå mot så harmoniserade processer som möjligt samt grov processdesign
- Nuläge och önskat läge avseende systemlösningar relativt behov i processerna samt grov systemarkitektur
- Grov design av finansierings-, affärs- och leveransmodell.

Kyrkomötet fick en statusrapport av förstudien via 2023 års skrivelse om behandlingen av kyrkomötesärenden. Kyrkostyrelsens råd för samverkan och digitalisering har samrått med samtliga stiftsstyrelsers arbetsutskott i syfte att få ett brett underlag till rådets förslag till kyrkostyrelsen om placering av framtida ekonomiservice. Resultatet av förstudien, inklusive planen för 2024–2030, rapporterades till kyrkostyrelsen under våren 2024. Kyrkostyrelsen har i maj 2024 beslutat att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice 1 januari 2025, att erbjuda alla stift som idag bedriver egen ekonomiservicebyrå (Göteborg, Karlstad, Luleå, Skara, Uppsala, Visby, Västerås och Växjö inklusive samtliga leveransorter), verksamhetsövergång till den nationella nivåns ekonomiservice samt att etableringen ska vara genomförd 2028. En sammanfattande beskrivning av arbetet och planen för den beslutade etableringen finns i *bilaga 2*.

Skrivelsen är slutbehandlad.

2.3 Skrivelser från kyrkomötet 2021

Kyrkomötets skrivelse 2021:5 med förvaltarutskottets betänkande 2021:1 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk (KS 2021-1610)

Kyrkomötet beslutade 23 november 2021 i enlighet med förvaltarutskottets betänkande F 2021:1 att bifalla motion 2021:48 punkt 1 av Mats Ludvigsson m.fl., Hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna, att uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av hur utvecklingen på skogsförvaltningens område generellt utvecklats, utreda hur kyrkoordningens skrivningar, kapitel 46, angående förvaltningen av prästlönetillgångarna ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:48 punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att efter utredningen återkomma med förslag på erforderliga förändringar i kyrkoordningen.

Vidare beslutade kyrkomötet i enlighet med samma betänkande att med anledning av motionerna 2021:69 av Sven Gunnar Persson m.fl., Hållbart skogsbruk, 2021:89 av Lars B Andersson m.fl., Biologisk mångfald i Svenska kyrkans skogsinnehav, och 2021:96 av Terence Hongso m.fl., Direktiv för förvaltning av prästlönetillgångarna, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser ska utformas för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt med beaktande av bland annat mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet samt överväga hur detta bäst redovisas.

Kyrkostyrelsen har bedömt att en utredning behöver tillsättas för att omhänderta detta uppdrag. Kyrkostyrelsen har 19 december 2022 fastställt utredningsdirektiv för denna utredning och därefter tillsatt utredningen. Redovisning av uppdraget ska ske löpande i kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkostyrelsen. Utredningen kan utmynna i en kyrkoordningsändring, vilket kräver ett remissförfarande. En delrapport har lämnats till kyrkostyrelsen i december 2023. Utredningen bedömer att ett slutbetänkande kan föreligga hösten 2024. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2021:8 med organisationsutskottets betänkande 2021:5 Valfrågor m.m. (KS 2021-1613)

Kyrkomötet beslutade 23 november 2021 i enlighet med organisationsutskottets betänkande O 2021:5 att bifalla motion 2021:58 av Victor Ramström m.fl., Digitalt godkännande av kandidatur i kyrkoval, att uppdra till kyrkostyrelsen att inför nästa kyrkoval utreda en förändrad metod för godkännande av kandidatur med hjälp av digital signering.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:61 av Bertil Olsson, Distribution av valsedlar, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ge stiftet i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige.

Under 2022 genomfördes en utredning av de tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningarna för en digital signering av kandidatförklaringen vilken resulterade i att ett sådant stödsystem utvecklats och slutförts under 2024. En digital signering av kandidatförklaring kommer således att vara möjlig till kyrkovalet 2025.

Under 2022 undersöktes förutsättningarna för att ge stiftens ansvar för distribution av valedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige i ett led att skapa en mer effektiv valedshandling. Synpunkter hämtades in från stiftens direktorer och utredningen remitterades till stiftsstyrelserna, varefter ärendet återkom för slutbehandling till kyrkostyrelsen hösten 2023. Kyrkostyrelsen beslutade att återremittera ärendet för fortsatt beredning med hänvisning till kyrkomötets nya beslut om valedsdistriktion (KmSkr 2023:17). Med dessa nya förutsättningar tillsammans med en tydlig avstyrkan från stiftens vad gäller deras möjlighet att ansvara för valedsdistriktionen får utredningen anses slutförd.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2021:12 med kyrkolivsutskottets betänkande 2021:6 Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu (KS 2021-1617)

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:6 att bifalla motion 2021:19 punkt 1 av Karin Janfalk m.fl., Ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu, att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att det årligen garanteras ett fortsatt ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu i dess nuvarande form.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2021:19 punkt 2 att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna att knyta Ungresurs.nu till nationell nivå med fortsatt regional placering.

Ärendet enligt första beslutet har beretts inom kyrkokansliet. Utifrån tidigare ekonomiskt stöd till Ungresurs.nu har en översyn och utvärdering gjorts för att hitta nivå, omfattning och förutsättningar för fortsatt stöd. Översynen har gjorts tillsammans med Göteborgs stift. Ärendet enligt andra beslutet har beretts inom kyrkokansliet i samråd med Göteborgs stift och Svenska Kyrkans Unga i Göteborgs stift. En utredning har gjorts för att titta på nuvarande och framtida organisering. Kyrkostyrelsen konstaterar utifrån utredningen att verksamheten som drivs inom ramen för Ungresurs.nu har ett stort värde för unga och för Svenska kyrkan i fråga om rekrytering till framtida tjänst eller uppdrag. Verksamheten är idag inte den enda inom Svenska kyrkan då ett flertal andra verksamheter med praktik eller trainee för unga har vuxit fram. En övergång från utvecklingsbidrag till permanent verksamhetsbidrag går inte att motivera utifrån verksamhetens inriktning och den nationella nivåns uppgift. Verksamheter med inriktning på rekryterande, diakonala och växande perspektiv är en värdefull uppgift för stifts- och församlingsnivån. Mot bakgrund av utredningens slutsatser har kyrkostyrelsen beslutat att fasa ut den nationella finansieringen av Ungresurs på ett ansvarsfullt sätt för att skapa bästa möjliga förutsättningar för verksamhetens fortlevnad.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2021:14 med kyrkolivsutskottets betänkande 2021:11 Könsidentitet och könsuttryck (KS 2021-1619)

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2021:11 att bifalla motion 2021:67 av Karin Janfalk m.fl., Könsidentitet och könsuttryck, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett officiellt teologiskt ställningstagande gällande könsidentitet och könsuttryck.

Ärendet bereds genom att en teologisk analys och reflektion genomförs inom ramen för Svenska kyrkans teologiska kommittés arbete. Under 2022–2023 har kommittén tagit del av aktuell forskning om transpersoners sociala situation samt om

medicinska frågor. Under 2024 kommer kommittén att träffa transpersoner med anknytning till Svenska kyrkan för att diskutera teologiska perspektiv på ämnet könsidentitet och könsuttryck. Utifrån dessa och andra kunskapskällor arbetar kommittén i samverkan med kyrkokansliet fram ett förslag till ställningstagande. Ärendet bedöms behöva fortsatt bearbetning under hela mandatperioden med redovisning hösten 2025. Delrapportering sker i samband med teologiska kommitténs överläggningar med kyrkostyrelsen. Slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:20 med
samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:6 Diakonins kunskap
(KS 2021-1625)**

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 med anledning av samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:6 att bifalla motion 2021:21 av Anna Karin Hammar och Elisabeth Rydström, Diakonins kunskap, att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan mer systematiskt kan ta vara på det diakonala arbetets kunskap om samhällssituation, kristen teologi och diakonala arbetsmetoder.

Ärendet bereds inom kyrkokansliet med befintliga resurser. Beredningen sker inom området diakoni. Under 2023 har en kartläggning av diakonins kunskap genomförts och presenterats i en första delrapport. Våren 2024 slutfördes ytterligare två delrapporter rörande kunskapsinhämtning och spridning samt systemfelsrapportering. Parallellt pågår arbetet med att ta fram en extern webbportal för spridning av kunskap inom diakoni. Den 24–25 september 2024 anordnas en nationell spridningskonferens i syfte att ytterligare tillgängliggöra metoder och kunskap inom diakonin. Konferensen genomförs i samverkan med relevanta aktörer inom både praktisk diakoni och akademi. Slutrapporteras till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2021:21 med
samhälls- och kulturutskottets betänkande 2021:8 Nationell dopkampanj
(KS 2021-1626)**

Kyrkomötet beslutade 24 november 2021 i enlighet med samhälls- och kulturutskottets betänkande SK 2021:8 att bifalla motion 2021:55 av Sofija Pedersen Videke m.fl., Nationell dopkampanj, att uppdra till kyrkostyrelsen att samordna en nationell dopkampanj.

Ärendet bereds huvudsakligen inom kyrkokansliet, med teologiska perspektiv. Ärendet drivs som ett delprojekt inom ett projekt om en medlemsutvecklingsstrategi, som är resultatet av kyrkomötesuppdraget Medlemsstrategi (KmSkr 2017:2). Projektet har jobbat i nära samarbete med kommunikatörer från församling, pastorat och stift för att ringa in målgrupper för kampanjen och föra dialog om hur olika målgrupper för dopkommunikation kan tas om hand i det löpande kommunikationsarbetet i Svenska kyrkan. Projektet har därefter tagit fram kampanjmaterial, i form av film, bilder och inlägg i sociala medier, och tillgängliggjort detta för inomkyrklig användning. Projektet har också erbjudit praktiskt stöd till församlingarna kring uppdateringar av lokala webbsidor om dopet. De nationella sidorna om dopet har fått nya och uppdaterade texter. Kampanjen visades på annonsplats i TV4, på Facebook, YouTube och Instagram 11–30 april samt 8–17 september 2023. Flera församlingar, pastorat och stift använde samtidigt kampanjmaterialet i lokala kanaler. De uppföljande mätningar som genomfördes tillsammans med Novus visade att kampanjen väckte varma känslor och känslor av glädje, gemenskap och inkludering, särskilt

starkt hos åldersgruppen 18–34 år. 45 procent av de som såg kampanjen angav att de påverkades ganska eller mycket positivt i sin bild av Svenska kyrkan. Mätningarna visade att kampanjen går lika bra oavsett vilken tid på året den visas. Under vintern 2024 har en inomkyrklig uppföljning gjorts för att se hur församlingarna har använt kampanjmaterialet och vilka effekter församlingarna kan se. Den 10–30 april 2024 gjorde den nationella nivån inlägg på Facebook och Instagram med utgångspunkt i kampanjmaterialet. Dessa sponsrades för att få större räckvidd. Flera församlingar, pastorat och stift använde samtidigt kampanjen i sina lokala kanaler. Kampanjen finns fortsatt tillgänglig att användas i egna kanaler, både lokalt och nationellt. Slutrapporteras efter utvärdering till kyrkomötet 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

2.4 Skrivelser från kyrkomötet 2020

Kyrkomötets skrivelse 2020:10 med kyrkolivsutskottets betänkande 2020:1 Jämställdheten i Svenska kyrkan (KS 2020-1599)

Kyrkomötet beslutade 17 november 2020 i enlighet med kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2020:1 *dels* att med godkännande lägga 2020 års jämställdhetsskrivelse (KsSkr 2020:5 Jämställdheten i Svenska kyrkan) till handlingarna, *dels* att uppdra till kyrkostyrelsen att bredda innehållet i jämställdhetsskrivelsen i enlighet med vad utskottet anfört.

Skrivelsen är lagd till handlingarna i fråga om 2020 års jämställdhetsskrivelse.

Uppdraget att bredda innehållet i jämställdhetsskrivelsen har beretts inom kyrkokansliet. Utskottet har anfört att synen på kön behöver uppdateras, breddas och benämna transpersoner och icke-binära. I 2024 års *skrivelse om jämställdheten i Svenska kyrkan* redogör därför kyrkostyrelsen för olika sätt att se på kön och tydliggör att uppgifterna om könsfördelning utgår från juridiskt kön. I redogörelsen för den nationella nivåns arbete inom jämställdhetsområdet har ett avsnitt om arbete som rör transpersoner och icke-binära inkluderats. I fråga om vad utskottet har anfört om ideella medarbetare noterar kyrkostyrelsen att det i verksamhetsstatistiken om ideella inom diakoni och barn- och ungdomsverksamhet inte finns uppgifter om fördelning mellan män och kvinnor. Perspektiv på idealitet och jämställdhet behöver därför lyftas på annat sätt. I årets jämställdhetsskrivelse finns ett avsnitt om perspektiv på jämställdhet där ett par forskningsrapporter (Svenska kyrkan) lyfts som tar upp frågor om idealitet inom Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet. Utskottet har anfört att jämställdhetsskrivelsen bör inkludera åldersindelingsstatistik avseende förtroendevalda även på stifts- och församlingsnivå vilket nu har gjorts i årets skrivelse.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2020:15 med
Ekonomiutskottets betänkande 2020:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska
kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin
(KS 2020-1604, 2020-1652, 2021-0037)**

Kyrkomötet beslutade 17 november 2020 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2020:1 att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att i samarbete med stiftens genomföra en kartläggning av var församlingar och pastorat befinner sig i nuvarande planer för sina it-lösningar och administrativa system,
3. uppdra till kyrkostyrelsen att till 2021 års kyrkomöte, på basis av resultatet av nämnda kartläggning, presentera en färdplan som innehåller tidplan samt investerings- och finansieringsplan för det fortsatta införandet,
4. fastställa kostnadsram för 2021 till 3 461 miljoner kronor,
5. medge planeringsram för 2022 till 3 269 miljoner kronor,
6. medge planeringsram för 2023 till 3 273 miljoner kronor,
7. bifalla motion 2020:7, punkt 3, av Hans-Olof Andrén m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att redovisa för kyrkomötet sin långsiktiga strategi för användningen av kapitalavkastningen,
8. bifalla motion 2020:12 av Tomas Rosenlundh att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2020:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och utveckla en metodik för Svenska kyrkan i sin helhet att möta medmänniskor som är utsatta för våld i nära relationer,
9. bifalla motion 2020:25 av Marjut Ervasti att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla metodik och göra en utbildningsinsats för Svenska kyrkans anställda och bidra till utveckling av arbetet med att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer,
10. bidrag till tryckning av valsedlar vid 2021 års val till kyrkomötet ska utgå till de nomineringsgrupper som är företrädare i kyrkomötet under innevarande mandatperiod eller som genom valet blir företrädare i kyrkomötet. Bidraget till respektive nomineringsgrupp ska högst motsvara kostnaden för tryckning av en valsedel per röstberättigad i respektive valkrets.

I fråga om punkterna 1–7 och 10 har slutrapportering skett i kyrkostyrelsens skrivelse 2021:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Uppdragen enligt motion 2020:12 och 2020:25 har beretts inom kyrkokansliet med interna resurser och extern expertkompetens. En kartläggning av befintlig verksamhet har genomförts, både inom Svenska kyrkan och i övriga samhället, över verksamheter, befintliga metoder och relevant aktuell teoribildning. Kartläggningen har publicerats på Svenska kyrkans intranät. Mot bakgrund av detta har resultatet analyserats utifrån vilka sammanhang Svenska kyrkan bäst kan bidra och vilka insatser som krävs. Under 2023 utvecklades metodstöd för att motverka, förebygga och agera vid våld i nära relationer. Här finns kunskap och erfarenheter från andra aktörer på fältet. Detta material tillgängliggjordes via utbildningsportalen under första halvåret 2024 för anställda i Svenska kyrkan i syfte att höja kunskapen om våld i nära relationer och att kunna agera på ett adekvat sätt. Beredningen har nära beröringspunkter med det under 2020 slutrapporterade uppdraget KmSkr 2018:16 Uppföljning av #metoo och #vardeljus och det fortsatta arbetet med att förebygga sexuella trakasserier. För slutrapporten, se *bilaga 3*.

Skrivelsen är slutbehandlad.

2.5 Skrivelser från kyrkomötet 2019

Kyrkomötets skrivelse 2019:2 med ekonomiutskottets betänkande 2019:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden (KS 2020-0052, KS 2020-0924)

Kyrkomötet beslutade 19 november 2019 i enlighet med ekonomiutskottets betänkande E 2019:3 att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse 2019:3 till handlingarna.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2019:31, punkt 1, av Anna Karin Hammar, att uppdra till kyrkostyrelsen att i samband med högkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 (KsSkr 2019:3, KmSkr 2017:15) även högtidlighålla att det 2025 är 1700 år sedan kyrkomötet i Nicaea, samt bifalla motion 2019:43 av Jesper Eneroth m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en översyn av och ta fram förslag på hur institutionssjälavården, där verksamhet och ansvar vilar på pastorat/församlingar, ska finansieras, med hänsyn till stiftens respektive nationell nivåns roll och uppgift och i förhållande till utjämnings-/bidragssystem.

I fråga om kyrkostyrelsens redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden är skrivelsen lagd till handlingarna.

Uppdraget enligt motion 2019:31 bereds inom kyrkokansliet och inom ramen för pågående beredning av KmSkr 2017:15 Ekumeniskt möte 1925 och 2025. Arbetet sker i samverkan med Sveriges kristna råd och med beaktande av de beslut och processer som finns inom Kyrkornas världsråd när det gäller hur de två viktiga ekumeniska märkesåren ska uppmärksammas. Slutrapporteras till kyrkomötet 2026.

Uppdraget enligt motion 2019:43 har beretts inom kyrkokansliet och tillsammans med KmSkr 2018:5 Flygplatskyrkans framtid. I uppdraget har det gjorts en fördjupad översyn av de ekonomiska förutsättningarna för institutionssjälavårdsuppdragen och liknande uppdrag, där även det generella utjämningsystemet från 2016 och bidragsförfarande beaktats. Uppdraget slutrapporterades till kyrkomötet 2023. Kyrkomötet beslutade att återremittera utredningen av Flygplatskyrkan och att uppdra till kyrkostyrelsen att uppta ärendet till förnyad behandling och att verkställa kyrkomötets beslut avseende kyrkomötets skrivelse KmSkr 2018:5. Beredning av den återremitterade utredningen sker i ärendet enligt kyrkomötets skrivelse 2023:2 med ekonomiutskottets betänkande 2023:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.

Skrivelsen är – i fråga om motion 2019:31 – inte slutbehandlad.

2.6 Skrivelser från kyrkomötet 2017

Kyrkomötets skrivelse 2017:2 med kyrkolivsutskottets betänkande 2017:1 Medlemsstrategi (KS 2018-0078)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2017 med anledning av kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2017:1 att bifalla motion 2017:117 av Jesper Eneroth och Mattias Kristenson att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett brett arbete med att utveckla en medlemsutvecklingsstrategi med relevans för Svenska kyrkans samtliga nivåer.

Kyrkostyrelsen har behandlat ärendet om en medlemsutvecklingsstrategi ett flertal gånger under 2018–2021. En förstudie genomfördes under hösten 2019 i samverkan med stift och församlingar. Förstudien identifierar ett antal viktiga avgränsade processer som ska stödja stift och församlingar i arbetet att följa medlemmen genom livet. Hit kan höra inbjudan till dop, konfirmation och kontakt med nyinflyttade samt

församlingens tillgänglighet. Förstudien behandlades av kyrkostyrelsen under våren 2020 och ärendets beredning har därefter fortsatt. I skrivelsen Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 fanns ett förslag om att under 2021 initiera en långsiktig särskild satsning för att stärka församlingarnas förmåga att systematisk följa medlemmen i enlighet med de behov som församlingar och kyrkoherdar efterfrågar. Denna satsning innebär utbildningsinsatser på samtliga nivåer, ett nytt gemensamt digitalt processtöd för församlingarna, förslag på kommunikationsinsatser samt möjlighet att dela goda exempel mellan församlingarna. Ett samlat arbete från den nationella nivån ger möjlighet att säkra aspekter kring juridik, informations säkerhet och teknik. Kyrkomötet 2020 beslutade om en kartläggning kring församlingars och pastorats framtida it-lösningar och administrativa system, där detta ingick som en del. Kartläggningen resulterade i en plan där ett arbete ska ske 2022–2024 tillsammans med stift, församlingar och pastorat. Arbetet påbörjades under 2022 och under 2023 har arbetet intensifierats med fokus på dop, konfirmation samt arbete med att analysera behovet av it-stöd kopplat till att följa medlemmen genom livet. Under 2023 genomfördes även en stor dopkampanj utifrån kyrkomötesuppdraget En nationell dopkampanj (KmSkr 2021:21), som ett delprojekt i projektet medlemsutvecklingsstrategi. Samtidigt gjordes insatser kopplat till målgruppsanalys och statistik, samt för att öka användningen av verktyget Konfasök, med målet att göra det lättare för ungdomar att hitta och anmäla sig till konfirmationsundervisning. Under 2024 har beredningen gått in i en ny fas med fokus på att utveckla it-stöd i förhållande till de kyrkliga handlingarna och medlemskommunikation. Kyrkostyrelsen har under våren upphandlat en plattform för relationsbyggande kommunikation. Plattformen ger möjlighet att utveckla funktioner som ”mina sidor” där medlemmar och intresserad allmänhet loggar in och kan ta del av tjänster som boka kyrkliga handlingar, prenumerera på nyhetsbrev, anmäla sig till olika grupper och evenemang i församlingen. Det går också att utveckla olika typer av digital kommunikation för att stärka församlingens kontakt med de medlemmar som de inte möter i verksamheten. För hösten 2024 söks nu fem–sex församlingar för ett pilotprojekt. Dessutom planeras för minst tre referensgrupper, med administratörer, kommunikatörer och präster för att utveckla de funktioner som ska finnas på plattformen. Likaså ett initiativ för att öka användningen internt av sökfunktionen för konfirmationer i Svenska kyrkan. Med inspel från övriga insatser och initiativ kommer projektet att erbjuda kommunikations- och utbildningsinsatser för att stärka kultur, kompetens och förmågor att följa medlemmen i livet med fokus på it-stöd. Slutrapporteras till kyrkomötet tidigast 2025.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2017:15 med ekumenikutskottets betänkande 2017:3 Ekumeniskt möte 1925 och 2025 (KS 2018-0091)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2017 i enlighet med ekumenikutskottets betänkande Eu 2017:3 att bifalla motion 2017:22 av Anders Roos m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt högtidlighålla det ekumeniska mötet i Stockholm 1925, lämpligen år 2025. Ärendet bereds tillsammans med uppdraget enligt KmSkr 2019:2 om att i samband med hågkomsten av det ekumeniska mötet i Stockholm 2025 även högtidlighålla att det 2025 är 1700 år sedan kyrkomötet i Nicea.

Beredningen genomförs i flera steg. Första steget var att ta reda på vad det ekumeniska mötet i Stockholm 1925 innebar. Ett andra steg var att ta fram underlag med bland annat utvärderingar av tidigare större möten som grund, såsom den ekumeniska helg som Svenska kyrkan genomförde hösten 2018 i samarbete med Sveriges kristna

råd. Steg tre – som pågår – är att utifrån nämnda underlag inom ramen för Sveriges kristna råds arbete ta fram beslutsunderlag för mål, former, omfång och resurser med mera, inför arbetet med den konkreta planeringen av högtidlighållandet. I detta sker också löpande kontakter med Kyrkornas världsråd och deras arbete med fokus på uppmärksammandet av kyrkomötet i Nicea. En samordningsgrupp inom Sveriges kristna råd med representanter från kyrkofamiljerna arbetar med frågan. Under 2022 genomfördes ett idéseminarium som en del av arbetet. Sveriges kristna råds styrelse har beslutat att benämna högtidlighållandet ”Ekumeniska året 2025” med temat ”Tid för Guds fred” och året kommer att alltså ha fokus på fred i olika perspektiv. Under 2023 fattades beslut av Sveriges kristna råds styrelse om hur högtidlighållandet ska ske. 19–23 augusti 2025 genomförs Ekumeniska veckan i Stockholm och veckan får fokus under fredagen och lördagen 22–23 augusti med publikt evenemang i centrala Stockholm och högtidsgudstjänst i Storkyrkan. Kyrkoledare från olika traditioner och ekumeniska nätverk har bjudits in. Planering sker i nära samspel med Stockholms stift och med Stockholms stad och Region Stockholm. Samspel med Nobelstiftelsen har också inletts. Pingsthelgen 2025 planeras för lokala ekumeniska arrangemang på temat och uppmärksamhet kommer att ges också till interreligiösa perspektiv. Under året planeras också för en ekumenisk studiekurs i samspel med Enskilda högskolan. En projektledare har anställts inom Sveriges kristna råd och medlemssamfunden finansierar arbetet tillsammans. Svenska kyrkans nationella nivå bidrar med en heltidstjänst från augusti 2024. Slutrapportering bedöms kunna ske till kyrkomötet 2026.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

2.7 Skrivelser från kyrkomötet 2016

Kyrkomötets skrivelse 2016:9 med gudstjänstutskottets betänkande 2016:7 Psalmboken (KS 2016-1320)

Kyrkomötet beslutade 22 november 2016 i enlighet med gudstjänstutskottets betänkande G 2016:7 att bifalla motion 2016:47 av Katarina Ramnerö Ödestad och Sven Milltoft att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet komma med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken, så att den kommer att fungera tillsammans med den nya kyrkohandboken.

Den första delen av uppdraget handlar om att tillse att den nya kyrkohandboken och psalmboken fungerar tillsammans. Detta arbete har genomförts under 2018. Den andra delen handlar om att inleda en psalmboksrevision. I gudstjänstutskottets betänkande anges att ”en planering för kommande revision bör inledas”. En sådan planering har påbörjats med en förstudie med en genomlysning av rättsfrågorna, ekumeniska förutsättningar och ekonomiska aspekter. Vidare har en frekvensanalys samt en kvalitets- och innehållsundersökning gjorts för att få fatt i frågor som önskemål, psalmbehov och psalmbruk. Förstudien rapporterades till kyrkomötet 2021 i skrivelsen Revision av psalmboken (KsSkr 2021:6), då kyrkostyrelsen enligt uppdrag i KmSkr 2018:4 hämtade in kyrkomötets synpunkter på direktiv, tidplan och andra ramar för en kommande revision. Kyrkomötets synpunkter rör de ekonomiska förutsättningarna och konsekvenserna, ekumeniska och internationella aspekter, att revisionsarbetet inkluderar externa experter samt att psalmbokens roll som kulturbärare i kyrka och samhälle tydligt tas tillvara. Vidare ska normkritiska perspektiv beaktas i arbetet, vad gäller såväl innehåll som organisationens sammansättning, för att visa på kyrkans mångfald. Barn och ungas representation är särskilt viktig. I revisionsarbetet ska hänsyn tas till vad som saknas i den nuvarande psalmboken såsom psalmer i kris och katastrof, fler psalmer för kyrkliga

handlingar samt fler kyrkoårsanknutna psalmer. Under våren 2022 inleddes arbetet med projektplan, organisation och tidsplan för revision av psalmboken, med beaktande av kyrkomötets synpunkter och önskemål. Under 2022 genomfördes insamling av förslag till nya psalmer. Under 2023 genomfördes ett urvalsarbete som inleddes med en anonymisering av de nästan 10 000 psalmförslag som kommit in. Urvalsgrupperna träffades vid tre tillfällen under året och urvalsarbete gjordes efter givna direktiv och kriterier. Utöver urvalsarbetet blir det nödvändigt att komplettera med psalmer som innehåller teman som kyrkomötet önskat. När det gäller revisionen av 1986 års psalmbok så har utredningen kring upphovsfrågor och ekonomi avslutats och lämnats till kyrkostyrelsen under våren 2024. Utredningen kom fram till att det är ekonomiskt och upphovsrättsligt möjligt att starta revisionen av Den svenska psalmboken. Därför arbetas nu fram en organisation och projektbeskrivning av hur arbetet fortsätter. I spåret Nya psalmer avslutades urvalsarbetet i april 2024. Det innebär att det finns ett urval av psalmförslag som förbereds för remiss. Ett arbete har inletts med att sätta samman alla psalmförslag till ett gemensamt format. Förberedelser pågår för att psalmförslagen ska spelas in och läggas i Svenska kyrkans musikbank och Spotify. Avtal för användande av psalmförslag färdigställs så att varje upphovsperson kan ge tillåtelse till användningen av deras verk under remisstiden. Slutrapportering av en psalmboksrevision till kyrkomötet är svårbedömd.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

3 Övrig rapportering

3.1 Arbetet utifrån åtagandena till det samiska folket

Bakgrund

Kyrkostyrelsen beslutade i juni 2021, efter hörande av samtliga stiftsstyrelser, om åtta framåtsyftande åtaganden kopplade till ursäkten till den samiska folket. De åtta åtagandena kan ses som övergripande mål för det fortsatta utvecklingsarbetet under perioden 2022–2031.

De åtta åtagandena

1. Förkunna evangelium på samiska och utifrån den samiska kulturella kontexten med respekt för samisk andlig och kyrklig tradition.
2. Synliggöra samisk andlighet, teologi och kyrklig tradition inom Svenska kyrkan.
3. Bidra till att stärka och revitalisera de samiska språken i Svenska kyrkans verksamhet.
4. Öka kunskapen och medvetenheten om kyrkans historiska relationer och övergrepp mot samerna och konsekvenserna av detta.
5. Öka kunskapen om och respekten för urfolksrättens principer inom Svenska kyrkan och i samhället.
6. Öka samers inflytande och delaktighet i Svenska kyrkan.
7. Stärka samiska barn och unga i deras identitet och andliga utveckling.
8. Främja gränsöverskridande samiskt kyrkoliv.

Första etappen av utvecklingsarbetet, 2022–2026

Det fortsatta försoningsarbetet behöver utformas så att det, dels bidrar till långsiktig social, ekonomisk, ekologisk och andlig hållbarhet även i ett samiskt perspektiv, dels beaktar viktiga principer i urfolksrätten. En sådan central princip är urfolks rätt till självbestämmande. Det innebär att Svenska kyrkans fortsatta utvecklingsarbete förutsätter aktivt samiskt deltagande i samiskt kyrkoliv och de insatser som planeras.

Under den första etappen av utvecklingsarbetet, 2022–2026, läggs särskilt fokus på:

- A) Insatser för att stärka samiskt inflytande och delaktighet i Svenska kyrkan, bland annat för att öka kunskap och medvetenhet om rätten till inflytande, öka samers faktiska möjligheter till delaktighet och för att hitta nya arbetssätt för att säkerställa samiskt inflytande och delaktighet.
- B) Insatser för att främja samiskt kyrkoliv, bland annat för att öka kunskapen om samisk andlighet och kyrkoliv, hitta gemensamma former för samverkan inom Svenska kyrkan för att utveckla det samiska arbetet, öka tillgången på samisk kyrkomusik, underlätta samiskt gudstjänstliv samt synliggöra den samiska kulturen i kyrkan.
- C) Insatser för att stärka samiska barn och unga, bland annat det samiska konfirmerationslägret och att utveckla samisk barnverksamhet, samt öka medvetenheten kring samiska barns och ungas situation.
- D) Insatser som rör Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk, bland annat kartläggning av kyrkans historiska agerande i markfrågor och kopplingen mellan kyrkans nuvarande markförvaltning och traditionella samiska marker, undersöka möjligheterna att utveckla en ny samverkans- och dialogmodell för Svenska kyrkans mark- och skogsförvaltning samt att öka kunskapen om urfolksrättigheter i markförvaltningen.
- E) Insatser för att öka kunskapen om och respekten för urfolksrätten, bland annat inom kyrkans egna utbildningar, att ytterligare sprida vitboksmaterialet inom Svenska kyrkan, samt att genom påverkansarbete bidra till att stärka samer och samiska rättigheter.

Verksamhet under året

Utvecklingsmedel för att främja långsiktigt samiskt kyrkoliv

Medel för insatser, som syftar till att uppnå de övergripande målen för försoningsarbetet, kan sökas av stift, församlingar och samiska föreningar, enligt kriterier fastställda av kyrkostyrelsen. Beslut om tilldelning av medel fattas av generalsekreteraren och föregås av beredning i Samiska rådet i Svenska kyrkan.

Följande församlingar, pastorat, stift och samiska föreningar har tilldelats utvecklingsmedel enligt fastställda kriterier:

- Härjedalens pastorat
- Saltoluokta kyrkkåta
- Jokkmokks församling
- Vännäs Bjurholm pastorat
- Jukkasjärvi församling
- Luleå stift
- Luleå stift/Pajala församling
- Syd-östra Jämtlands pastorat
- Kiruna sameförening
- Sjukhuskyrkan vid Sunderby sjukhus
- Bygdeå församling
- Västerslättkyrkan, Umeå Stadsförsamling.

Projektmedel för insatser att främja samiskt kyrkoliv

Följande församlingar, pastorat och stift har tilldelats projektmedel för insatser som syftar till att främja samiskt kyrkoliv (beslut om tilldelning av projektmedel av generalsekreteraren efter av beredning i Samiska rådet i Svenska kyrkan):

- Luleå stift
- Syd-östra Jämtlands pastorat

- Södra Lapplands pastorat
- Luleå stift/Bibelsällskapet.

Forskningsuppdrag under 2023

Under 2023 påbörjades tre forskningsuppdrag inom ramen för försoningsprocessen.

1. Kyrkohistorisk studie om kyrkans historiska agerande i markfrågor i norr

Urban Claesson, professor i kyrkohistoria vid Uppsala universitet, har tilldelats projektmedel att leda arbetet med genomförandet av en vetenskaplig kyrkohistorisk studie och producera en rapport om kyrkans och dess företrädares historiska agerande i markfrågor i norra Sverige.

Forskningsstudien ska ge en tydligare bild av om och i så fall på vilket sätt samiska marker förvärvats av kyrkan. Hur agerade kyrkan historiskt i markfrågor i norra Sverige? Studien ska inventera såväl tidigare forskning som arkivmaterial. Hade kyrkan någon roll i statens agerande och tillkomsten av rennäringslagstiftningen från slutet av 1800-talet och regleringen av markanvändning? Det är särskilt intressant att granska hur marker, som kan ha varit samiska skatteland eller liknande områden som samer historiskt bebott, kan ha blivit en del av de prästlönetillgångar som Svenska kyrkan idag förvaltar. Har kyrkan i så fall övertagit samiska skatteland på ett sätt som varit kränkande för eller inneburit ett övergrepp mot samer? Det handlar bland annat om granskning av kyrkligt och statligt arkivmaterial, såsom fastighetsregister och skattelängder, för att härleda ursprunget till kyrkans nuvarande markförvaltning inom områden i norra Sverige.

2. Forskningsstudie kring utgrävning vid Akamella ödekyrkogård

Carl-Gösta Ojala, universitetslektor vid institutionen för arkeologisk och antik historia vid Uppsala universitet har tilldelats projektmedel att göra en vetenskaplig studie och producera en rapport rörande repatrierade kvarlevor från Muonionalusta ödekyrkogård/Akamella i Pajala församling.

Syftet med forskningsstudien är att fördjupa kunskapen om hur utgrävningen gick till; vilka som var involverade eller delaktiga när utgrävningen skedde; vilka gravar på kyrkogården som omfattades av utgrävningen; hur det gick till när kvarlevorna hamnade vid Helsingfors universitet respektive Uppsala universitet; om det finns uppgifter om att ytterligare kvarlevor överlämnats till andra institutioner; om det bedrivits forskning på kvarlevorna och i så fall när forskningen upphörde. I uppdraget ingår att granska material vid berörda institutioner samt eventuella kyrkliga dokument i Pajala och Muonio församlingar.

Forskningsstudien ska resultera i ett underlag som ska bidra till att ge en tydligare bild av det historiska skeendet. Resultaten behöver redovisas och diskuteras vid ett seminarium eller liknande som en del i det planerade återbördandet av kvarlevorna.

3. Uppdrag kring återbördanden/repatrieringar av samiska kvarlevor

Kaisa Huuva, forskare, hade under några månader ett uppdrag att ta fram en generell vägledning till stift och församlingar kring hur återbördanden/repatriering av samiska mänskliga kvarlevor kan genomföras.

I uppdraget ingick också att stödja Luleå stift i kommande återbördanden i Akamella och Ruonala sommaren 2024, skriva en rapport tillsammans med Sameetinget kring Riksantikvarieämbetets regeringsuppdrag, samt anordna ett rundabords-samtal kring repatriering.

Nordiskt möte i september i Luleå

Nordkalottens kyrkliga nätverk och den nationella nivån bjöd den 13 september 2023 in Norska, Svenska och Finska kyrkornas samiska råd till en gemensam seminariedag om sannings- och försoningsprocesserna i våra länder och kyrkor. Till dagen bjöds även representanter för tornedalska och kvänska organisationer samt de olika sannings- och försoningskommissionerna i Norge, Finland och Sverige. Konferensen tolkades till svenska, nordsamiska, meänkieli och finska.

Ärkebiskop Martin Modéus bjöd den 23 november 2023 tillsammans med Samiska rådet i Svenska kyrkan in till ett tredje rundabordssamtal kring repatriering. Denna gång var temat Lärdomar och erfarenheter från återbördandeprocesser av samiska mänskliga kvarlevor – vägen framåt.

Utbildningsinsats samiskt kyrkoliv

Den nationella nivån har under 2023 planerat en utbildningsinsats kring samiskt kyrkoliv i samarbete med Älvsby folkhögskola i Älvsbyn. Utbildningsinsatsen kommer att erbjudas utvalda församlingar och pastorat i Luleå och Härnösands stift under 2024–2025. Syftet med utbildningen är att skapa ökad förståelse och kunskap inom samiskt kyrkoliv för att uppnå långsiktig förändring i samråd med den samiska kontexten lokalt. Målgrupperna är personal, ideella och förtroendevalda.

Samiska rådet i Svenska kyrkans bedömning av insatser mot antagna mål och åtaganden

Samiska rådet ska enligt 4 § kyrkostyrelsens instruktion för Samiska rådet i Svenska kyrkan

- följa verksamhetens genomförande, bedöma resultatet av insatserna och göra uppföljningar mot antagna mål och åtaganden som Svenska kyrkan beslutat om i anslutning till ursäkten till det samiska folket.

Samiska rådets bedömningar under året

Samiska rådet rekommenderade under året att fördela 553 985 kronor i utvecklingsmedel till tolv stift, församlingar, pastorat och samiska föreningar enligt antagna kriterier.

Samiska rådet fick vid novembermötet en redovisning för hur ursäktmedel använts under 2023. Rådet bedömer att ursäktmedlen använts enligt plan för 2023.

Samiska rådet har löpande under året informerats om utbildningssatsningen med Älvsbyns folkhögskola och en ledamot från rådet har varit med i referensgruppen kring utbildningssatsningen. Samiska rådets bedömning är att detta är en viktig utbildningssatsning.

Ekonomi

Under 2023 har 3,5 miljoner kronor förbrukats i arbetet med åtagandena.

Bilaga 1 Kostnaderna i begravningsverksamheten

Ekonomi- och finansavdelningen Promemoria

Kostnaderna i begravningsverksamheten

Promemorians huvudsakliga innehåll

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 att bifalla motion 2022:39 Kostnaderna i begravningsverksamheten punkt 1 av Sten Jansson m.fl., att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan.

Promemorian är uppdelad i två huvudsakliga delar.

Den första delen redovisar, utifrån den ekonomiska statistik som Svenska kyrkans begravningshuvudmän genom åren lämnat, den historiska utvecklingen av begravningsverksamhetens olika kostnadsslag. I den delen av promemorian kan konstateras att verksamhetens kostnader inom Svenska kyrkans begravningsverksamhet sedan 2011 har hållit ungefär samma ökningstakt som kostnaderna för landets kommuner. Efter införandet av enhetlig begravningsavgift 2017 har kostnadsökningstakten växlat upp, inte minst inom Fastigheter och mark i driftredovisningen. Den högre takten på *nettokostnadens* ökning under perioden 2017–2022 har samtidigt, om man rensar för befolkningsökningens påverkan på kostnaderna, i stort sett motsvarat inflationstakten under samma period.

Den andra delen av promemorian innehåller redovisning av resultatet från en enkätundersökning som riktade sig till ett urval av begravningshuvudmännen mellan november 2023 och januari 2024. Frågorna i enkäten tog sikte på faktorer som har betydelse för kostnadsutvecklingen men som inte framgår av den ekonomiska statistik som huvudmännen på årsbasis sedan tidigare lämnat. I den delen rapporterade utvalda huvudmän bland annat att underhållsskulden vid utgången av 2022 hade halverats i förhållande till den underhållsskuld som fanns vid ingången av 2017. Vidare rapporterade huvudmännen att kostnader inom begravningsverksamheten som följer av kulturmiljölagens (1988:950) bestämmelser har, räknat från en låg nivå, sedan 2014 stigit betydligt.

1	Inledning	34
1.1	Uppdraget	34
1.1.1	Kyrkomötets beslut	34
1.1.2	Utredningsdirektiven	34
1.2	Tillämpliga regler	34
1.2.1	Lagregleringen	34
1.2.2	Kyrkoordningen	35
1.2.3	Reglering kring redovisning av begravningsverksamheten	35
2	Kostnadsutvecklingen i begravningsverksamheten	36
2.1	Den ekonomiska statistiken	36
2.1.1	Bakgrund	37
2.1.2	Regeländringar under perioden	37
2.1.3	Kostnadsutvecklingen inom hela huvudmannområdet	38
2.1.4	Begravningsverksamhetens kostnader enligt internredovisningen	39
2.1.5	Interna jämförelser av nettokostnadens utveckling	41
2.1.6	Externa jämförelser av nettokostnadens utveckling	42
2.2	Enkätundersökning	44
2.2.1	Bakgrund	45
2.2.2	Eftersatt och planerat underhåll	46
2.2.3	Kostnader med anledning av kulturmiljölagen	47
2.2.4	Fördelning i redovisningen mellan begravningsverksamhet och kyrklig verksamhet	48
2.2.5	Överföring av kostnader från kommuner och regioner	48
2.2.6	Klimatförändringarnas påverkan	48
2.2.7	Krisberedskap	49
2.2.8	Ambitionsnivå i utförandet av verksamheten	50
2.2.9	Investeringar (fastigheter och mark, krematorieverksamhet, utbyte av maskinpark)	50
2.2.10	Hållbarhetsarbetet i församlingen	51
3	Konsekvenser	52

1 Inledning

1.1 Uppdraget

1.1.1 Kyrkomötets beslut

Kyrkomötet beslutade den 23 november 2022 i enlighet med Organisationsutskottets betänkande O 2022:11 att bifalla motion 2022:39 Kostnaderna i begravningsverksamheten punkt 1 av Sten Jansson m.fl., att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan.

1.1.2 Utredningsdirektiven

Utredningen har haft följande riktlinjer, som generalsekreteraren fastställt, som utgångspunkt i arbetet:

- ◆ Kostnadsutvecklingen i begravningsverksamheten ska mätas under perioden 2012–2022, det vill säga under en tidsperiod som omfattar både före och efter tidpunkten för införandet av systemet med enhetlig begravningsavgift.
- ◆ *Interna jämförelser* av kostnadsutvecklingen inom begravningshuvudmannaområdet görs mellan olika tätortsgrupper, med huvudmän som har krematorier samt med begravningsfamfälligheten i Göteborg.
- ◆ *Externa jämförelser* av kostnadsutvecklingen görs med begravningsverksamheten i Stockholms respektive Tranås kommuner samt annan skattefinansierad verksamhet som är jämförbar med begravningsverksamheten.
- ◆ Ett urval av Svenska kyrkans begravningshuvudmän ska ingå i en enkätundersökning. Frågorna i enkäten ska avse faktorer som har betydelse för kostnadsutvecklingen såsom interna kvalitetskrav i utförandet av verksamheten, förändringar i nycklar som fördelar kostnader mellan kyrklig verksamhet respektive begravningsverksamhet, underhållsskuld på kyrkogårdarna, länsstyrelsernas tillämpning av kulturmiljölagen samt klimatförändringarnas påverkan.

Redovisning av uppdraget sker i kyrkostyrelsens arbetsutskott, varefter kyrkostyrelsen lämnar slutredovisning till 2024 års kyrkomöte.

1.2 Tillämpliga regler

1.2.1 Lagregleringen

1.2.1.1 Begravningsverksamheten och utövandet av dess tillsyn

Huvudmän för begravningsverksamheten är, förutom i Stockholm och Tranås kommuner där kommunen är begravningshuvudman, församlingar och kyrkliga samfälligheter (pastoraten samt Göteborgs Begravningsfamfällighet). I 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) definieras innehållet i begreppet begravningsverksamhet som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. I 9 kap. 6 § samma lag finns sedan en specifikation över vilka tjänster som begravningshuvudmannen ska tillhandahålla ett dödsbo utan kostnad för dödsboet. Dessa tjänster är tillhandahållande av

- ◆ gravplats på allmän begravningsplats under en tid av 25 år,
- ◆ gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav,
- ◆ transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning skett,
- ◆ kremering,
- ◆ lokal för förvaring och visning av stoftet samt
- ◆ lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten enligt 10 kap. samma lag, som ska förordna ett eller flera begravningsombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Till begravningsombud ska förordnas en för uppdraget lämplig och kvalificerad person, där särskild hänsyn ska tas till bland annat kunskaper inom ekonomi. I samma lag anges även på vilket sätt huvudmannen ska samarbeta med och tillmötesgå ombudet för att den senare ska kunna fullgöra sin uppgift som ombud.

1.2.1.2 Begravningsavgift

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen, betala en avgift för begravningsverksamheten (begravningsavgift). Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen). År 2016 infördes en enhetlig begravningsavgiftssats för personer som är folkbokförda utanför Stockholms och Tranås kommuner, vilken började tillämpas första gången på utbetalningsår 2017. Den enhetliga avgiftssatsen baseras på huvudmännens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomststoppigheter från Skatteverket. För att Kammarkollegiet ska kunna kontrollera att avgiften enbart används till begravningsverksamhet måste huvudmannen ha en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Innan avgiftssatsen bestäms av Kammarkollegiet ska begravningsombudet yttra sig över huvudmannens kostnadsförslag.

1.2.2 Kyrkoordningen

Varje kyrklig begravningshuvudman ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a §). Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som begravningshuvudman fullgörs (57 kap. 1 §). Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket).

Den nationella nivån tillhandahåller utbildningar och rådgivning för huvudmännen kring exempelvis ekonomi, juridik och kulturarvsfrågor inom verksamheten. Därutöver finns en nationell samordnare för begravningsverksamheten. Denna verksamhet finansieras idag av avgiften för gemensam verksamhet (kyrkoavgiften) och inte till någon del via begravningsavgiften.

1.2.3 Reglering kring redovisning av begravningsverksamheten

Eftersom begravningsverksamheten finansieras av den begravningsavgift som betalas av alla folkbokförda, är det som ovan nämnts viktigt att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader särredovisas på ett korrekt sätt.

Svenska kyrkans Församlingsförbund (nuvarande Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) presenterade 1999 en modell för särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Modellen har under årens lopp uppdaterats inom ramen för kyrkostyrelsens redovisningsråd för Svenska kyrkan (tidigare Svenska kyrkans redovisningskommitté) KRED. Modellen har legat till grund för de flesta församlingars och pastorats särredovisning sedan år 2000 och dess syfte är att säkerställa att personer som inte är medlemmar i Svenska kyrkan inte betalar för religiös verksamhet, det vill säga att begravningsavgiften endast används till begravningsverksamhet. Omvänt är det också viktigt att säkerställa att kyrkoavgiften endast används till att finansiera den kyrkliga verksamheten. Enligt modellens huvudregel

ska huvudmannen, i det fall det råder tveksamhet huruvida en åtgärd ska hänföras till kyrklig verksamhet eller begravningsverksamhet, tillämpa följande principer.

- ♦ Vid osäkerhet rörande kostnader ska dessa anses tillhöra den kyrkliga verksamheten, och
- ♦ vid osäkerhet rörande intäkter ska dessa anses tillhöra begravningsverksamheten.

Under mars 2024 uppdaterades modellen av KRED och utgör ett viktigt instrument för att bibehålla en enhetlig redovisning och för att skapa likartade bedömningar över hela landet. Rådgivning och utbildning rörande särredovisningen tillhandahålls av den nationella nivån.

2 Kostnadsutvecklingen i begravningsverksamheten

Församlingar och pastorat är lokala ekonomiska enheter inom Svenska kyrkan. En begravningshuvudman som bedriver begravningsverksamhet inom Svenska kyrkan är alltid en ekonomisk enhet, det vill säga antingen en församling med egen ekonomi, ett pastorat eller den partiella enheten Göteborgs begravnings-samfällighet.

2.1 Den ekonomiska statistiken

Slutsatser: Verksamhetens kostnader för begravningsverksamheten inom Svenska kyrkan har sedan 2011 hållit ungefär samma ökningstakt som kostnaderna för landets kommuner. Kostnaderna för avskrivningar på genomförda investeringar av materiella anläggningstillgångar är den kostnad som sedan 2011 ökat mest i procent bland kostnaderna i särredovisningen. Samtliga kostnadslag inom verksamhetens kostnader har i olika grad haft en högre ökningstakt sedan införandet av enhetlig begravningsavgift 2017 jämfört med perioden innan. Nettokostnadens ökningstakt har med anledning av detta också varit högre sedan 2017 än vad den var åren innan.

Begravningsverksamhetens nettokostnad i *kronor per invånare* har sedan 2011 stigit i en lägre takt jämfört med nettokostnaden i kronor på grund av att befolkningen ökat under samma period. Befolkningsökningen som sker ställer i sig nya krav på begravningsverksamhetens omfattning. Inom nettokostnaden per invånare har begravningshuvudmännens övriga kostnader, sett som årssnitt sedan 2011, haft en högre ökningstakt än inflationen, även om det omvända förhållandet gäller om man enbart ser till åren från och med 2017. Huvudmännens personalkostnader räknat per invånare har sedan 2011 haft en något lägre ökningstakt än löneökningstakten inom kommunal sektor.

Kostnaderna för *Fastigheter och mark* samt *Administration och ledning* är de driftskostnader som, i nämnd ordning, enligt internredovisningen haft de högsta kostnadsökningstakterna sedan systemet med enhetlig begravningsavgift infördes 2017. Inom kostnaden för fastigheter och mark har underhållskostnader och övriga kostnader (sistnämnda kostnad innehåller avskrivningar och räntekostnader) sedan 2019 haft betydligt högre ökningstakter jämfört med driftskostnaderna. Under första pandemiåret 2020 sjönk driftskostnaderna inom fastigheter och mark relativt kraftigt.

Nettokostnadens ökningstakt i begravningsverksamheten har sedan den enhetliga begravningsavgiften infördes varit som högst i landsbygd och glesbygd, medan huvudmän i storstäderna hållit den lägsta ökningstakten. Göteborgs begravnings-samfällighet har haft en märkbart lägre nettokostnadsökning jämfört med resterande del av Svenska kyrkans begravningshuvudmannaområde.

Svenska kyrkan har som begravningshuvudman sedan 2017 haft en lägre ökningstakt på nettokostnaden i begravningsverksamheten *räknat per invånare*

jämfört med Stockholms stad, men däremot en högre ökningstakt jämfört med Tranås kommun under samma period. Stockholms stad har under perioden haft en skatteunderlagstillväxt som varit högre än motsvarande tillväxt inom Svenska kyrkans begravningshuvudmannaområde. Detta har skapat ett utrymme för kostnadsökningar i kommunens begravningsverksamhet utan att begravningsavgiftssatsen till följd av detta har behövt höjas. Svenska kyrkan hade vid utgången av 2022 en nettokostnad per invånare för verksamheten som var betydligt högre jämfört med de kommunala huvudmännens motsvarande nettokostnad.

Vid utgången av 2022 uppgick begravningsverksamhetens andel av pastoratens materiella anläggningstillgångar till 34 procent, medan begravningsverksamhetens andel av pastoratens totala upplåning hos kreditinstitut motsvarade 59 procent.

2.1.1 Bakgrund

Varje år lämnar församlingar, pastorat och stift en obligatorisk ekonomisk redogörelse till kyrkostyrelsen. Därvid lämnar församlingar och pastorat uppgifter om resultaträkning, balansräkning, driftsredovisning, särredovisning avseende begravningsverksamheten samt de övriga uppgifter som kyrkostyrelsen kan komma att besluta om (SvKB 2013:27). Statistiska centralbyrån samlar årligen in dessa uppgifter på uppdrag av Svenska kyrkan. Nämnade statistik görs sedan tillgänglig i statistikverktyget VisA, som finns tillgängligt på Svenska kyrkans gemensamma intranät Kornet.

Redovisningen som följer nedan baserar sig på den ekonomiska statistik som begravningshuvudmännen lämnat under perioden 2012–2022 via den ekonomiska redogörelsen.

2.1.2 Regeländringar under perioden

Vissa regeländringar har införts inom det ekonomiska området efter 2011 som i viss mån påverkar jämförbarheten i de tidsserier med data som redovisas i framställningen nedan. Det avser dels tidpunkten för redovisningsregler enligt K3, som trädde i kraft fullt ut för samtliga ekonomiska enheter inom Svenska kyrkan från 2017. K3-regelverket skiljer sig från tidigare redovisningsregler bland annat med avseende på tillvägagångssättet för avskrivningar på materiella anläggningstillgångar. 2017 infördes också ett nytt system för finansiering av begravningsverksamheten, där en enhetlig begravningsavgiftssats som avser hela området för Svenska kyrkans begravningshuvudmannaskap gäller. Avgiftssatsen fastställs varje år av Kammarkollegiet på basis av summan av huvudmännens kostnadsbudgetar i förhållande till invånarnas beskattningsbara inkomster inom begravningshuvudmannaområdet. Åren före 2017 varierade begravningsavgiftssatserna mellan huvudmännen, även om det också på den tiden var den statliga myndigheten Kammarkollegiet som på förslag av huvudmännen fastställde avgiftssatserna.

Slutligen ska även nämnas att en ny driftsredovisning (internredovisning) trädde i kraft fullt ut från och med 2014 inom Svenska kyrkan, med en övergångsperiod på tre år. Dessa förändringar omfattade även internredovisningen för begravningsverksamheten. Med anledning av detta redovisas kostnader i vissa av tabellerna nedan med 2015 som första förändringsår.

2.1.3 Kostnadsutvecklingen inom hela huvudmannområdet

En intressant kostnad att följa upp i sammanhanget är begravningsverksamhetens nettokostnad, det vill säga den del av kostnaderna som begravningsavgiften finansierar efter avdrag för övriga intäkter. Härigenom får man fram hur mycket verksamheten kostar för de skattebetalare som bor i området för Svenska kyrkans begravningshuvudmannaskap.

Tabell 1 nedan visar hur nettokostnadens intäkter och kostnader enligt särredovisningen förändrats mellan 2011 och 2022. Eftersom folkmängdsökningen i Sverige har påverkat behovet av omfattningen på den begravningsverksamhet som bedrivits under perioden, redovisas förändringstalen även utslaget per invånare så att jämförelse mot lämpliga kostnadsindex blir möjliga att göra.

Tabell 1. Förändring av begravningsverksamhetens nettokostnad sedan 2011

Miljoner kronor	2011	2022	Δ per år %	Δ per år och invån.	Δ per år och invån. 2012-2016	Δ per år och invån. 2017-2022
+ Övriga intäkter	446	335	-2,4%	-3,3%	0,9%	-6,8%
<i>Verks. kostnader:</i>						
- Personalkostnader	1 953	2 848	3,5%	2,5%	2,4%	2,7%
- Övriga kostnader	1 705	2 555	3,8%	2,9%	2,8%	2,9%
- Avskrivningar	360	601	4,8%	3,8%	3,2%	4,4%
S:a verks. kostnader	4 018	6 004	3,7%	2,8%	2,6%	2,9%
- Netto räntekostnad	85	92	3,4%	2,5%	-12,8%	15,2%
Nettokostnad	3 657	5 761	4,2%	3,3%	2,5%	3,9%
<i>Konsumentprisindex</i>				2,2%	0,3%	3,7%
<i>Löneutveckling kommunal sektor (SCB)</i>				2,8%	2,5%	3,0%

Verksamhetens kostnader per invånare har således ökat med i snitt 2,8 procent per år sett över hela perioden. Nettokostnaden har dock ökat mer än så, med 3,3 procent då intäkter som inte är begravningsavgift samtidigt har minskat. Dessa intäkter avser främst fakturering för kremationer, där huvudmännen i allt mindre utsträckning fakturerar varandra för denna tjänst efter att systemet med enhetlig begravningsavgift infördes. Denna förändring innebär i sig ett nollsummespel och påverkar inte utvecklingen av nettokostnaden för begravningshuvudmannområdet som helhet. Av verksamhetskostnaderna har kostnaderna för avskrivningar ökat mest i procent sedan 2011. Det beror till stor del på ökningen av omfattningen på investeringar i materiella anläggningstillgångar, som varit som störst efter införandet av enhetlig begravningsavgift. Till viss del beror ökningen även på det nya K3-regelverkets krav på komponentavskrivningar, som trädde i kraft fullt ut i redovisningen inom Svenska kyrkan från 2017. Övriga kostnader i särredovisningen, som innehåller kostnader för inköp av varor och tjänster, har enligt tabell 1 ovan ökat i en högre takt räknat per invånare än KPI (konsumentprisindex) sedan 2011. Detta gäller dock inte under de senaste sex åren, där KPI utvecklats i en högre takt än huvudmännens övriga kostnader. Slutligen syns i tabell 2 att huvudmännens personalkostnader per invånare sedan 2011 ökat i en något lägre takt än vad som motsvarar löneutvecklingen inom kommunal sektor (alla verksamheter)¹. Statistik över begravningsverksamhetens antal anställda finns bara tillgänglig från år 2020, vilket gör att personalkostnad per anställd här inte kan redovisas för hela perioden.

¹ Källa: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/loner-och-arbetskostnader/lonestrukturstatistik-kommuner/pong/tabell-och-diagram/genomsnittlig-manadslon/>

Det är också värt att notera, att nettokostnaden per invånare som redovisas i tabell 1 ovan är relevant att studera främst på en nivå som avser hela begravningshuvudmannaoområdet. Detta mot bakgrund av tidigare nämnda system med enhetlig begravningsavgift, som numera gäller inom hela området för Svenska kyrkans huvudmannaskap. Systemet gör att det endast är på den aggregerade totala nivån som man kan notera ett korrekt snitt av vad invånaren betalar för att finansiera redovisad nettokostnad. Exempelvis betalar invånare i Göteborgs kommun i systemet med enhetlig avgift betydligt mer i begravningsavgift än vad som motsvarar nettokostnaden för verksamheten i just Göteborgs kommun. Invånarna i Göteborgs kommun bidrar i detta system även till att täcka kostnaderna för begravningshuvudmän inom Svenska kyrkan utanför Göteborgs kommun.

Nästa tabell nedan jämför ökningen av verksamhetens kostnader inom begravningsverksamheten (ej räknat per invånare) med ökningen av motsvarande kostnader hos kommunerna. Omfattningen av verksamheten hos både kommunerna och Svenska kyrkans begravningsverksamhet förändras med anledning av att folkmängden ökar.

Tabell 2. Utveckling av begravningsverksamhetens kostnader 2012–2022

Förändring i procent	2012- 2022	2012- 2016	2017- 2022
Verksamhetens kostnader	3,7%	3,6%	3,8%
D:o kommunerna	3,9%	4,4%	3,4%

Av tabellen ovan kan man notera att verksamhetens kostnader inom Svenska kyrkans begravningsverksamhet, sett över hela perioden, hållit ungefär samma kostnadsökningstakt som den totala verksamheten i landets kommuner.² Under perioden 2012–2016 (då flyktingströmmarna var som mest intensiva) hade kommunerna en högre kostnadsökningstakt än Svenska kyrkans begravningsverksamhet, medan det omvända gäller för perioden 2017–2022.

2.1.4 Begravningsverksamhetens kostnader enligt internredovisningen

År 2014 trädde en ny modell för internredovisning³ i kraft fullt ut, vilket innebar förändringar i internredovisningen både i den kyrkliga verksamheten och i begravningsverksamheten. Tabellen nedan visar hur begravningsverksamhetens kostnader utvecklats enligt den nya internredovisningen sedan införandet av nämnda redovisning. Med anledning av att denna redovisning inkluderar interna poster, skiljer sig både belopp och förändringstakt på verksamhetens kostnader enligt internredovisningen något från motsvarande kostnader enligt särredovisningens kostnader i tabellerna 1 och 2 ovan.

Viktigt att komma ihåg vid jämförelser mellan begravningshuvudmän avseende olika nettokostnader som görs nedan, är att dessa är påverkade av olikheter i administrativa rutiner. Vissa huvudmän som har kremeringsugnar väljer att fakturera andra huvudmän för utförda kremeringar, medan andra kremationshuvudmän har upphört med denna fakturering till följd av systemet med enhetlig begravningsavgift som infördes 2017.

² Källa: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finansier-for-den-kommunala-sektorn/rakenskapssammandrag-for-kommuner-och-regioner/pong/statistiknyhet/kommunernas-och-regionernas-preliminara-bokslut-for-2022/>

³ Internredovisning speglar omflyttning av resurser inom församlingen. Det gör att summan av intäkter och kostnader i församlingens internredovisning (verksamhetsindelningen/driftsredovisningen) oftast är högre än motsvarande summa i externredovisningen (resultaträkningen).

Tabell 3. Utveckling av begravningsverksamhetens kostnader 2015–2022 enligt internredovisningen

Förändring i procent	2015	2016	Snitt 2017- 2022	Belopp 2022 Mnkr
Verksamhetsgemensamt	-0,1%	-3,5%	1,3%	400
Administration och ledning	4,3%	4,5%	5,4%	1 016
Gravsättning och kyrkogårdsskötsel	6,8%	3,5%	3,3%	3 423
Krematorium	3,4%	4,1%	4,0%	303
Fastigheter och mark	6,8%	4,4%	6,6%	982
Summa kostnader	5,7%	3,8%	3,9%	6 124

Kostnaderna för *verksamhetsgemensamt* avser exempelvis kostnader för begravningsombud. *Administration och ledning* avser personalkostnader för arbetsledning och administration samt begravningsverksamhetens andel av gemensamma kostnader och administration. *Fastigheter och mark* avser underhålls- och driftskostnader (där personalkostnader ingår), avskrivningar på byggnader och mark samt internränta på nyttjande av huvudmannens anläggningstillgångar. För Göteborgs begravnings-samfällighet handlar dock räntekostnaderna främst om externa sådana, eftersom det i det fallet är begravningsverksamheten själv som vid behov tar upp lån och som äger de anläggningstillgångar som används i verksamheten.

Kostnaderna för fastigheter och mark samt administration och ledning⁴ har, i nämnd ordning, haft den högsta takten på kostnadsökningarna sedan systemet med den enhetliga begravningsavgiften infördes 2017. Dessa två kostnadsposter var vid utgången av 2022 ungefär lika stora beloppsmässigt och svarade då för 33 procent av begravningsverksamhetens samlade kostnader. Kostnaderna för den huvudsakliga verksamheten, gravsättning och kyrkogårdsskötsel, har däremot utvecklats i en betydligt lägre takt under samma period. Samtidigt ökade personalkostnadernas andel i denna verksamhet från 64 procent till 69 procent mellan åren 2017 och 2022.⁵ Beträffande kostnaderna för *krematorier*, består dessa i huvudsak av motsvarande kostnader som nämnts för fastigheter och mark ovan. Under 2022 varierade nettokostnaden per kremation från cirka 2 000 kronor till cirka 14 000 kronor per kremation mellan de huvudmän inom Svenska kyrkan som bedriver krematorieverksamhet.⁶ Detta kan bland annat bero på skillnader i kapacitetsutnyttjande eller om investering i nytt krematorium nyligen har skett.

Kostnaderna för begravningsverksamhetens fastigheter och mark specificeras ytterligare i kostnadsslagen drift, underhåll och övriga kostnader enligt tabell 4 nedan. Specifikation av begravningsverksamhetens fastigheter och mark efterfrågades första gången i den ekonomiska redogörelsen för 2019.

⁴ Begravningsverksamheten har också en del av huvudmannens kostnader för gemensam administration, vilken ingår i begravningsverksamhetens kostnader för Administration och ledning. Enligt enkätundersökning till ett urval av huvudmännen i januari 2024 hade den gemensamma administrationens del av nämnda kostnader sjunkit från 71 procent till 63 procent vid utgången av 2022 jämfört med 2017.

⁵ Enligt enkätundersökning till ett urval av huvudmännen i januari 2024.

⁶ Källa: Ekonomisk redogörelse 2022 och kremationsstatistik från SKKF avseende 2022.

Tabell 4. Utveckling av huvudmännens kostnader för fastigheter och mark 2020–2022 enligt internredovisningen

Förändring i procent	2020	2021	2022	Snitt 2020- 2022	Belopp 2022 mnr
Driftkostnader	-11,9%	2,9%	9,9%	0,3%	254
Underhållskostnader	23,3%	0,7%	9,9%	11,3%	280
Övriga kostnader	6,4%	16,2%	13,2%	11,9%	448
S;a fastigheter och mark	4,9%	7,8%	11,4%	8,0%	982

Underhållskostnaderna i begravningsverksamhetens kostnader för fastigheter och mark ökade kraftigt under pandemiåret 2020, vilket förklarar den höga ökningstakten av dessa kostnader som snitt under de tre senaste åren. Trots detta har de övriga kostnaderna under fastigheter och mark ökat än mer under perioden och dessa kostnader motsvarar samtidigt nästan hälften av aktuella fastighetskostnader. Begravningsverksamhetens kostnader för internränta, räntekostnader samt avskrivningar på materiella anläggningstillgångar ingår i nämnda kostnadsslag. Räntekostnaderna hade vid utgången av 2022 fördubblats och ökat med 50 miljoner kronor jämfört med 2019, medan avskrivningskostnaderna hade ökat med 15 procent eller 80 miljoner kronor under samma period. Således en total kostnadsökning om 130 miljoner kronor för räntor och avskrivningar.

Begravningsverksamhetens andel av de materiella anläggningstillgångarna uppgick till 34 procent eller 7,4 miljarder kronor vid utgången av 2022, medan begravningsverksamhetens externa upplåning uppgick till 2,1 miljarder kronor. Det senare motsvarade 59 procent av pastoratens totala upplåning hos kreditinstitut.

2.1.5 Interna jämförelser av nettokostnadens utveckling

För att se hur den kostnad som finansieras av begravningsavgiften, nettokostnaden, fördelar sig i olika delar av landet kan man göra gruppvisa jämförelser, där gruppindelningen baseras på demografiska förhållanden som befolkningstäthet. Tabell 5 nedan visar nettokostnadens utveckling för huvudmän i olika tätortsgrupper enligt Statistiska centralbyråns definition. Göteborgs begravningsamfällighet⁷ finns med i tabellen som jämförelse och ingår i siffrorna för begravningshuvudmannao området som helhet, men däremot inte i storstadsgruppen (där samfälligheten är belägen). Den ingår heller inte i gruppen krematoriehuvudmän i tabellen, trots att samfälligheten i Göteborg bedriver krematorieverksamhet. Detta på grund av samfällighetens storlek och att den till skillnad från övriga huvudmän är en partiell samfällighet.

⁷ Begravningsamfälligheten i Göteborg bildades som partiell samfällighet 2018. Dessförinnan ingick den begravningsverksamhet som nämnda samfällighet omfattar i dåvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Tabell 5. Förändring av begravningsverksamhetens nettokostnad per tätortsgrupp m.m. 2015–2022⁸

Procent	2015	2016	Årssnitt 2017-2022	Netto- kostnad 2022 mnkr
Storstad exkl. Gtbg	7,0%	16,1%	2,3%	156
Förort	13,1%	0,7%	3,4%	706
Större stad	8,2%	4,4%	4,9%	833
Medelstor stad	5,2%	4,9%	5,2%	1 258
Större tätort	6,9%	1,4%	4,6%	741
Mindre tätort	7,4%	5,5%	4,7%	962
Landsbygd	4,0%	6,8%	6,9%	527
Glesbygd	4,4%	4,7%	6,1%	377
Göteborgs begravnings- samfällighet	6,1%	6,8%	2,8%	187
Totalt	6,7%	4,1%	4,8%	5 754
Varav krematoriehuvudmän exkl. Gtbg	6,8%	5,7%	5,0%	1 852

Landsbygdsgruppen och glesbygdsgruppen i nämnd ordning har således haft de högsta kostnadsökningstakterna sedan den enhetliga begravningsavgiften trädde i kraft 2017. Förortsgruppen och storstadsgruppen uppvisar samtidigt extremvärden i kostnadsförändring för 2015 respektive 2016, vilka främst är att härleda till kostnads-posten Fastigheter och mark i internredovisningen. Storstadsgruppen har sedan 2017 haft den lägsta kostnadsökningstakten sedan införandet av enhetlig begravningsavgift, även vid jämförelse med begravnings-samfälligheten i Göteborg. I tabellen ovan syns vidare att begravnings-samfälligheten haft en kostnadsökningstakt som i snitt legat under begravningshuvudmannaområdets ökningstakt med två procentenheter sedan 2017. Det förklaras till viss del av en mycket låg förändringstakt i Göteborg under pandemiåren 2020–2021, då nettokostnaden ökade med endast 0,8 procent 2020 och minskade med -1,5 procent 2021. Nämnda begravnings-samfällighet har med sina 34 kyrkogårdar inom Göteborgs kommun relativt sett en mycket omfattande verksamhet och med det följer vissa stordriftsfördelar. Det innebär större möjligheter att kunna uppnå kostnadseffektivitet i verksamheten jämfört med många mindre begravningshuvudmän. Krematoriehuvudmännen inom Svenska kyrkan är 54 till antalet (exklusive Göteborgs begravnings-samfällighet) och hade totalt sett en nettokostnad som under 2022 motsvarade 32 procent av den totala nettokostnaden inom Svenska kyrkans begravningshuvudmannaområde. Dessa huvudmän har efter införandet av enhetlig begravningsavgift haft en kostnadsökningstakt som ungefär motsvarar det totala huvudmannaområdets ökningstakt.

2.1.6 Externa jämförelser av nettokostnadens utveckling

Kostnadsutvecklingen inom Svenska kyrkans begravningsverksamhet kan sättas i ett lite vidare sammanhang genom jämförelse av den utvecklingen med motsvarande kostnadsutveckling hos aktörer som bedriver liknande verksamhet. Närmast till hands ligger då den begravningsverksamhet som bedrivs inom Stockholms stad och Tranås kommun, där respektive kommun är huvudman för aktuell verksamhet. Tabell 6 nedan

⁸ 2014 är det första redovisningsåret för den ekonomiska statistik för församlingar och pastorat som presenteras i visualiserings- och analysverktyget VisA som finns tillgängligt på Svenska kyrkans gemensamma intranät Kornet. Detta med anledning av att en ny driftsredovisning för församlingar och pastorat trädde i kraft fullt från redovisningsår 2014.

visar kostnadsutvecklingen sedan 2014 för respektive begravningshuvudmannaområde, där utvecklingen sedan enhetlig begravningsavgift inom Svenska kyrkan infördes 2017 är beräknad som ett årsnitt.

Tabell 6. Förändring av begravningsverksamhetens nettokostnad per invånare för Svenska kyrkan jämfört med Stockholms stad och Tranås kommun 2015–2022⁹

Förändring i procent	2015	2016	Snitt 2017- 2022	Belopp 2022 Kr/inv
Stockholms stad	24,0%	-3,7%	5,1%	216
Tranås kommun	3,3%	2,5%	1,9%	282
Svenska kyrkan	5,6%	2,6%	3,9%	604
Varav Göteborgs begravningsamfällighet	5,1%	5,1%	1,6%	313

Svenska kyrkan har som begravningshuvudman sedan den enhetliga begravningsavgiftens införande haft en lägre ökningstakt på nettokostnaden per invånare jämfört med Stockholms stad. Jämfört med Tranås kommun har ökningstakten på nämnda kostnad däremot varit märkbart högre. Svenska kyrkan hade också vid utgången av 2022 en högre nettokostnad för verksamheten räknat per invånare än någon av de kommunala huvudmännen. Göteborgs begravningsamfällighet har under perioden haft en kostnadsökningstakt per invånare som varit lägre oavsett vilken av de kommunala huvudmännen man jämför med.

Stockholms stad har, i likhet med samfälligheten i Göteborg, en verksamhet av betydande omfattning med elva begravningsplatser inom förvaltningsområdet. Nämnda huvudman hade, som framgår av tabellen ovan, en mycket kraftig kostnadsökning i verksamheten under 2015. Skälen till detta är att kommunen under samma år anlade en ny begravningsplats i Järva och att kommunen samma år investerade i en ny bevattningsanläggning vid Skogskyrkogården¹⁰. Stockholms stad uppvisar även en högre kostnadsökningstakt i begravningsverksamheten jämfört med Svenska kyrkan som årsnitt sedan 2017, vilket till stor del förklaras av förändringen år 2021 då nettokostnaden ökade med nästan 35 procent på ett år. Den ökningen beror på att kommunen samma år ändrade redovisningsprincipen för anskaffningsvärdet av materiella anläggningstillgångar, som innebar att vissa kostnader som tidigare hade redovisats som investeringar i stället omfördes till driftkostnad.

Till skillnad från vad som är fallet med Svenska kyrkan så saknas särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader i årsredovisningen hos de kommunala huvudmännen. Stockholms stad redovisar en nettokostnad för begravningsverksamheten bland andra nettokostnader i den totala verksamheten, medan Tranås kommun redovisar begravningsverksamheten separat enbart på intäktssidan i resultaträkningen i form av begravningsavgift.

Begravningsavgiftssatserna för de svenska begravningshuvudmännen har sedan 2014 utvecklats enligt tabellen nedan.

⁹ För Tranås kommun är nettokostnaden för 2022 inte jämförbar med tidigare år. Det beror på att under 2022 reglerades tidigare års ansamlade överskott i verksamheten via en sänkning av begravningsavgiften. Den genomsnittliga kostnadsökningen per invånare och för den kommunen har därför beräknats som ett snitt under perioden 2017-2021.

¹⁰ Källa: https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/sa-anvands-dina-skattepengar/stadens-budget-ar-fran-ar/stockholms_stads_budget_2015.pdf

Tabell 7. Utveckling av begravningsavgiftssatsen för Svenska kyrkan jämfört med Stockholms stad och Tranås kommun 2014–2023

Ören per etthundra kronor av skatteunderlaget	2014	2017	2022	2024
Stockholms stad	6,5	7,5	6,5	6,5
Tranås kommun	24,0	24,0	14,0	26,0
Svenska kyrkan	24,1	24,6	26,1	27,7
Varav Göteborgs begravningsamfällighet	13,5			

Begravningsavgiftssatsen inom Svenska kyrkans begravningshuvudmannaområde har sedan 2014 stigit med ungefär fyra öre per etthundra kronor av skatteunderlaget. Avgiftssatsen i Stockholms stad steg med ett öre till 7,5 öre under perioden 2015–2018, för att sedan sjunka tillbaka till den tidigare nivån 6,5 öre igen. Detta har sannolikt gjorts för att bidra till finansieringen av den utökning av verksamheten som nämndes i föregående avsnitt. Tranås kommun sänkte sin begravningsavgiftssats kraftigt under 2022 i syfte att reglera ett ackumulerat överskott som sedan ett antal år tillbaka i tiden byggs upp i verksamheten. I och med införandet av enhetlig begravningsavgift inom Svenska kyrkans huvudmannaområde finns numera inga möjligheter att bygga upp ackumulerade över-/underskott i verksamheten. Varje års över-/underskott som uppkommer i verksamheten regleras för varje år mot begravningsavgiften med två års eftersläpning. Utvecklingen av avgiftssatsen inom Svenska kyrkans huvudmannaområde avspeglar därför den faktiska årsvisa kostnadsutvecklingen på ett mer transparent sätt jämfört med motsvarande utveckling hos de kommunala huvudmännen. Slutligen kan nämnas att Stockholms stad under perioden haft en skatteunderlagstillväxt som varit ungefär en procentenhet högre än motsvarande tillväxt inom Svenska kyrkans begravningshuvudmannaområde. Detta har för kommunens del skapat ett större utrymme för kostnadsökningar i verksamheten utan att begravningsavgiftssatsen till följd av detta behöver höjas.

2.2 Enkätundersökning

Slutsatser: Enkätundersökning som riktade sig till ett urval av Svenska kyrkans begravningshuvudmän mellan november 2023 och januari 2024 visade att

- Underhållsskulden i begravningsverksamheten, som enligt huvudmännens svar på enkäten motsvarade 21 procent av begravningsverksamhetens kostnader 2017, hade halverats vid utgången av 2022. Det får samtidigt bedömas som troligt att underhållsskulden var högre än 21 procent av kostnaderna 2017 då en del av tillfrågade huvudmän sannolikt inte kunnat ange belopp för 2017 års underhållsskuld. Kostnaderna för underhåll inom Fastigheter och mark under följande fem år efter 2022 väntas som årssnitt fördubblas jämfört med motsvarande årssnitt för perioden 2019–2022. En av sju krematoriehuvudmän redovisar planerat underhåll i krematoriet vars årskostnad 2023–2027 är flera gånger högre än begravningsverksamhetens totala nettokostnad fram till 2022.
- Kostnader i begravningsverksamheten som följer av kulturmiljölagens bestämmelser har, räknat från en låg nivå, stigit betydligt sedan 2014 och motsvarade fem procent av huvudmännens totala nettokostnad 2019.
- Knappt tio procent av de tillfrågade huvudmännen har, med anledning av tidigare felaktig fördelning, under 2022 korrigerat nycklar som fördelar kostnader mellan kyrklig verksamhet och begravningsverksamhet.

- Övervältring av kostnader från offentlig sektor avseende kylförvaring av kistlagda avlidna har bara förekommit i ett fall i enkätundersökningen.
- Knappt 20 procent av huvudmännen planerar vidta åtgärder med anledning av pågående klimatförändringar. Åtgärderna rör i huvudsak dräneringsarbeten vars kostnader i snitt motsvarar cirka 25 procent av nettokostnaden för ett års begravningsverksamhet.
- Huvudmännens kostnader med anledning av höjd krisberedskap motsvarar drygt en tredjedel av nettokostnaden för ett års begravningsverksamhet och avser främst kostnader för att öka möjligheterna att omhänderta avlidna samt inköp av krismateriel. Trots den lagstadgade skyldigheten var det 38 procent av huvudmännen i enkäten som inte planerar vidta någon åtgärd med anledning av den höjda krisberedskapen.
- Över tio procent av huvudmännen i undersökningen menar att den egna ambitionsnivån i utförandet av verksamheten i någon mån är för högt ställd i förhållande till vad som enligt begravningslagen krävs av en begravningshuvudman.
- Två tredjedelar av huvudmännen i enkäten planerar investeringar i materiella tillgångar under perioden 2023–2027 till ett värde som överstiger begravningsverksamhetens tillgångar i balansräkningen 2022. Detta ökar nivån på huvudmännens kostnader för räntor och avskrivningar under kommande år, men kan samtidigt i vissa fall bidra till lägre driftskostnader i verksamheten.
- Cirka 20 procent av huvudmännen i enkäten har av hållbarhetsskäl tidigarelagt utbyte av maskinparken som används i begravningsverksamheten och ytterligare cirka 20 procent av dem planerar sådan tidigareläggning under kommande år. Detta medför dock merkostnader som inte kan finansieras av begravningsavgiften.

2.2.1 Bakgrund

Den ekonomiska statistik som redovisats i föregående avsnitt är inte tillräcklig för att det ska bli möjligt att på ett allsidigt belysa orsakerna till den kostnadsökning som skett inom Svenska kyrkans begravningshuvudmannaområde sedan systemet med enhetlig begravningsavgift infördes. Med anledning av detta har en enkät sänts ut till ett urval av huvudmännen för att söka svar på i vilken mån vissa faktorer, både interna och externa sådana, har bidragit respektive förväntas bidra till kostnadsökningar i verksamheten.

Frågeområdena i enkäten har omfattat eftersatt underhåll respektive planerat underhåll i verksamheten, klimatförändringarnas påverkan, kostnader till följd av kulturmiljölagen och fördelningsnyckel i redovisningen som särskiljer kostnader i begravningsverksamheten från den kyrkliga verksamheten. Vidare har huvudmännen fått frågor i enkäten om det generella hållbarhetsarbetets påverkan på begravningsverksamheten och eventuella kostnader som under perioden förts över till Svenska kyrkans begravningsverksamhet från kommuner och regioner. Slutligen har huvudmännen fått frågor om större investeringar i fastigheter och mark respektive krematorieverksamhet, förväntade åtgärder och kostnader för krisberedskap samt ambitionsnivå efter vilken begravningsverksamheten bedrivs.

Enkätundersökningen genomfördes under perioden 6 november 2023 till den 31 januari 2024 och omfattade 101 begravningshuvudmän, varav 72 procent av dessa svarade på enkäten. Sista svarsdatum på enkäten var ursprungligen den 15 december 2023. Mot bakgrund av det cyberangrepp mot Svenska kyrkan som inleddes den 23 november, fick sista svarsdatum på enkäten senareläggas. Urvalet av huvudmän som skulle svara på enkäten var, med undantag för begravningsgemenskapen i Göteborg, slumpmässigt.

Resultatet av enkätundersökningen redovisas i det följande.

2.2.2 Eftersatt och planerat underhåll

Eftersatt underhåll

Underhåll av kyrkogårdar med kringliggande murar kan under vissa perioder medföra mycket höga kostnader för huvudmännen. Med anledning av detta har en fråga ställts till huvudmännen om uppskattad kostnad för eftersatt underhåll i begravningsverksamheten vid ingången av år 2017, den tidpunkt då systemet med enhetlig begravningsavgift infördes i området för Svenska kyrkans begravningshuvudmannaskap. Motsvarande kostnadsuppskattning per utgången av 2022 ställdes även i enkäten i syfte att se hur underhållsskulden i begravningsverksamheten förändrats mellan åren 2017–2022 (sex år). Resultatet av svaren redovisas i tabellen nedan.

Tabell 8. Uppskattad underhållsskuld i begravningsverksamheten 2017 och 2022

Underhållsskulden som andel av begravningsverksamhetens kostnader	2017	2022
Göteborgs begravningsamfällighet	0%	0%
Övriga huvudmän SvK	21%	9%
Totalt SvK	17%	7%

Huvudmännens underhållsskuld per den 1 januari 2017 utgjorde därmed en betydande del av begravningsverksamhetens totala omsättning. Urvalet huvudmän som svarade på frågan om eftersatt underhåll (73) hade per utgången av 2022 betat av ungefär hälften av denna underhållsskuld. Göteborgs begravningsamfällighet och drygt hälften av övriga huvudmän i urvalet redovisade dock ingen upparbetad underhållsskuld i begravningsverksamheten vid ingången 2017. Begravningsamfälligheten nämner i remissvar att detta beror på att ingen uppskattning per det året har kunnat göras. Det får bedömas som troligt att detta också kan gälla för åtminstone en del av övriga huvudmän som angett noll i underhållsskuld per samma årtal. Romaklosterns pastorat (Visby stift) redovisade per ingången av 2017 en underhållsskuld om närmare 50 miljoner kronor och som per utgången av 2022 inte längre fanns kvar.

Planerat underhåll Fastigheter och mark

I syfte att få en uppfattning om omfattningen av de underhållsåtgärder som planeras i begravningsverksamheten under kommande femårsperiod har frågor i enkäten ställts om detta till huvudmännen. Frågorna gällde dels planerade underhållskostnader inom fastigheter och mark, dels kostnader för planerat underhåll inom krematorieverksamheten.

I tabellen nedan syns kostnader för både utförda och planerade underhållsåtgärder inom begravningsverksamhetens Fastigheter och mark hos de tillfrågade huvudmännen.

Tabell 9. Utfört och planerat underhåll inom begravningsverksamhetens Fastigheter och mark

Årssnitt av utfört underhåll 19-22 resp. planerat underhåll 23-27 som andel av totala kostnader för fastigheter och mark inom BV 19-22 (årsnitt)	Utfört underhåll	Planerat underhåll
Göteborgs begravningsamfällighet	38%	64%
Övriga huvudmän SvK	31%	57%
Totalt SvK	32%	59%

Underhållskostnaderna kan alltså under de närmaste åren förväntas ta en betydligt högre andel av de totala kostnaderna inom begravningsverksamhetens Fastigheter och

mark än vad som har varit fallet fram till och med 2022. Göteborgs begravnings-samfällighet nämner i sitt remissvar att de beräknat underhålls- och investerings-kostnader enbart för tre år framåt i tiden, vilket innebär att uppgift om kostnad för planerat underhåll för 2026 och 2027 saknats för begravnings-samfällighetens del vid uppgiftslämnandet.

Planerat underhåll Krematorium

Sju av Svenska kyrkans 55 huvudmän som bedriver krematorieverksamhet fick förfrågan om planerade underhållskostnader under perioden 2023–2027 för kremato-rierna i enkäten. Återkopplingen från Visby domkyrkoförsamling avvek från svaren från övriga krematoriehuvudmän i den meningen att församlingen redovisade mycket höga planerade underhållskostnader för perioden. Årsgenomsnittet för församlingens underhållskostnader i kremationsverksamheten under kommande femårsperiod är tre gånger högre än församlingens redovisade totala nettokostnad för 2022 års begravningsverksamhet. Bakgrunden till de planerade höga underhållskostnaderna är enligt församlingen¹¹ ett sedan tidigare år eftersatt underhåll, där krematoriet bland annat kommer att muras om under 2024.

Det kan bedömas som sannolikt att liknande behov av omfattande åtgärder till följd av ett mångårigt eftersatt underhåll föreligger hos fler krematoriehuvudmän inom Svenska kyrkan.

2.2.3 Kostnader med anledning av kulturmiljölagen

Begravningshuvudmännen behöver, både när det gäller skötsel och underhåll av kyrkogårdarna, ta vissa kostnader för att uppfylla kulturmiljölagens (KML) krav på bevarande av de kyrkliga kulturminnena. Exempel på sådana kostnader kan vara merkostnader på grund av länsstyrelsens krav på utökad tillståndsprövning eller omläggning av kyrkogårdsmur. För att utröna i vilken mån sådana kostnader bidragit till de ökade kostnaderna i begravningsverksamheten ställdes en fråga i enkäten om detta för perioden 2014–2019. Tabellen nedan redovisar hur andelen kostnader i begravningsverksamheten till följd av KML utvecklats under den perioden.

Tabell 10. Utveckling andel kostnader till följd av KML i BV 2014–2019

Kostnad m.a.a. KML som andel av begravningsverksamhetens nettokostnad (exkl KML-kostnader)	2014	2016	2019
Göteborgs begravnings-samfällighet	1%	1%	1%
Övriga huvudmän SvK	1%	3%	7%
Totalt SvK	1%	2%	5%

Kostnader som följer av KML:s bestämmelser har därmed totalt sett tagit en allt större andel av begravningsverksamheten i anspråk hos de tillfrågade huvudmännen sedan 2014, även om inte alla huvudmän redovisade en sådan ökning i enkäten. Det betyder också att ökningstakten för KML-relaterade kostnader varit högre än begravnings-verksamhetens kostnader i övrigt under perioden 2014–2019. Göteborgs begravnings-samfällighet redovisar dock en oförändrad nivå på KML-relaterade kostnader för samma period.

¹¹ Enligt särskild skrivelse från församlingen som innehöll kommentarer till 2024 års budget för begravningsverksamheten, vilken inkom till kyrkokansliet i oktober 2023 för vidarebefordran till Kammarkollegiet.

2.2.4 Fördelning i redovisningen mellan begravningsverksamhet och kyrklig verksamhet

Begravningshuvudmännen använder sig av fördelningsnycklar i redovisningen för att på så sätt hålla isär exempelvis personalkostnader som belöper sig på arbetsinsatser i den kyrkliga verksamheten respektive begravningsverksamheten. Detta är en konsekvens av gällande lagreglering, där det framgår att begravningsavgiften enbart får användas till att finansiera kostnader inom begravningsverksamheten.

Begravningsverksamhetens kostnader påverkas om huvudmannen av någon anledning gör ändringar i fördelningsnycklarna. Frågor har därför ställts till huvudmännen dels om huvudmannen gjort ändring i någon fördelningsnyckel under redovisningsår 2022, dels vad orsaken till ändring i fördelningsnyckel i så fall har varit. Av 73 huvudmän som svarade på frågan var det 12 (16 procent) som hade gjort någon form av ändring i fördelningsnycklarna mellan kyrklig verksamhet och begravningsverksamheten. Orsakerna till förändringar i fördelningsnycklar för berörda 12 huvudmän visas i tabellen nedan.

Tabell 11. Orsaker till ändring i redovisningens fördelningsnycklar 2022

Orsak	Antal
Anpassning av nyckeln efter förändringar i verksamheten	5
Korrigerig p. g. a. tidigare felaktig fördelning av kostnaderna	7
Totalt SvK i urvalet	12

Nästan 10 procent av huvudmännen som svarade på frågan nämner alltså korrigerig, i syfte att få en mer rättvisande fördelning mellan kyrklig verksamhet och begravningsverksamhet, som anledning till att ändring i fördelningsnyckel gjorts under 2022. Det kan därför antas att kostnadsutvecklingen i begravningsverksamheten genom åren som redovisats i tidigare avsnitt i viss mån är påverkad av kostnader som inte har redovisats i rätt verksamhet.

Det framgår dock inte av undersökningen i vilken omfattning kostnaderna i begravningsverksamheten blivit högre eller lägre till följd av tidigare års felaktiga fördelning av kostnader mellan verksamheten.

2.2.5 Överföring av kostnader från kommuner och regioner

En annan kostnadsdrivande faktor kan bestå i att Svenska kyrkans begravningshuvudmän tar över kostnader som offentlig sektor, det vill säga kommuner och regioner, tidigare haft. Här aktuellt fall avser kostnader för kylförvaring av kistlagda avlidna. Under perioden 2017–2022 är det dock bara en av 73 svarande huvudmän på enkäten som anger att denna form av kostnadsövertagande har förekommit och ingen av de svarande förutser att ett sådant övertagande av kostnader från offentlig sektor kommer att ske i framtiden.

Det kan därför antas att övertagande av kostnader för kylförvaring av kistlagda avlidna inte kommer att ske i någon större omfattning inom området för Svenska kyrkans begravningshuvudmannaskap i framtiden.

2.2.6 Klimatförändringarnas påverkan

Effekter av klimatförändringar vi nu ser i form av översvämningar, kraftiga stormar och andra klimatrelaterade katastrofer som inträffar får en direkt fysisk påverkan även på Svenska kyrkans begravningsverksamhet.

Frågor har därför ställts i enkäten om huvudmannen under kommande fem år planerar vidta åtgärder i begravningsverksamheten med anledning av klimatförändringarna, vilka dessa åtgärder i så fall är och vad åtgärderna beräknas kosta. 14 av huvudmännen (19 procent) svarade i enkäten att man planerar vidta sådana åtgärder under kommande fem år. Det rör sig enligt enkätsvaren i huvudsak om dräneringsarbeten i anslutning till kyrkogårdarna till en total beräknad kostnad om 28 miljoner kronor. Detta motsvarar 26 procent av de berörda huvudmännens nettokostnad för 2022 års begravningsverksamhet.

Göteborgs begravnings-samfällighet svarade i enkäten att åtgärder under kommande fem år kommer att vidtas i form av projektering med dränering för de nya begravningsplatserna, utökade dräneringsåtgärder för befintliga begravningsplatser samt åtgärder för att begränsa skadeverkningar av de skyfall verksamheten drabbats av. Samfälligheten uppgav dock ingen uppskattad kostnad för dessa åtgärder i enkäten.

2.2.7 Krisberedskap

Enligt begravningslagen ska begravningshuvudmannen vidta de beredskapsförberedelser som krävs för verksamhet under höjd beredskap. Den höjda krisberedskap som nu skett i samhället har därför en direkt koppling till Svenska kyrkans begravningsverksamhet och kostnaderna för denna.

Urvalet huvudmän i enkäten fick frågan vilka åtgärder som nu planeras med anledning av den höjda krisberedskapen, samt uppskattad kostnad för dessa åtgärder.

Tabellen nedan visar vilka typer av åtgärder som huvudmännen i enkäten planerar vidta med anledning av den höjda krisberedskapen och vad dessa åtgärder beräknas kosta.

Tabell 12. Planerade åtgärder och kostnader inom krisberedskapen

Typ av åtgärd	% av huvudmännen	Beräknad kostnad % av nettokostnad BV 2022
Beredskapsplan, krigsplacering etc	14%	0%
Inköp av krisutrustning	22%	42%
Öka möjlighet att omhänderta avlidna	25%	39%
Övrigt	1%	1%
Inga åtgärder	38%	-
Summa	100%	33%

Noterbart är att det är hela 38 procent av de tillfrågade i enkäten som, räknat från år 2022, inte planerar vidta några åtgärder med anledning av den höjda krisberedskapen. Värt att notera i tabellen ovan är också att arbete till följd av höjd krisberedskap tar relativt stora ekonomiska resurser i anspråk hos huvudmännen och kan förväntas bli en kostnadsdrivande faktor i begravningsverksamheten under de närmaste åren.

De vanligaste typerna av åtgärder som huvudmännen planerar vidta, och som också tar mest ekonomiska resurser i anspråk, avser ökning av möjligheterna att omhänderta avlidna samt inköp av krisutrustning. Förstnämnda kategori avser bland annat att ta reserver i anspråk för fler jordfästningar i händelse av krig i form av större markområden. Inköp av krismaterial är ett brett område som bland annat omfattar krislådor, dieselaggregat och annan reservkraft, vattentankar och radioapparater. Här har några huvudmän också nämnt inköp som möjligen kan anses vara mer kopplad till den ordinarie verksamheten (utanför krisberedskapsarbetet) som exempelvis inköp av grävmaskin.

Åtgärder som Göteborgs begravnings-samfällighet planerar vidta avser förankring av krisberedskapsplan för nya medarbetare samt planering av ytterligare mark för gravsättning.

2.2.8 Ambitionsnivå i utförandet av verksamheten

Den kanske svåraste frågan att lämna återkoppling på i enkäten gäller den ambitionsnivå som huvudmännen har vid utförande av begravningsverksamheten. Försöker huvudmannen utföra verksamheten efter begravningslagens krav till lägsta möjliga kostnad, eller ser huvudmannen verksamheten som ett område som sett till ändamålet borde få vara kostsamt? Detta är frågeställningar som givetvis har bäring på kostnadsutvecklingen inom begravningsverksamheten.

Frågor om ambitionsnivån i utförandet av verksamheten har därför ställts i enkäten och huvudmännens återkoppling på frågorna framgår av tabellen nedan.

Tabell 13. Huvudmännens ambitionsnivå i utförandet av begravningsverksamheten

	Håller inte med alls	Håller delvis inte med	Varken eller	Håller delvis med	Håller med helt	Summa
För hög ambitionsnivå i utförandet av verksamheten	32%	8%	49%	10%	1%	100%
Det finns olika kvalitetskrav i olika delar av verksamheten	28%	5%	47%	15%	5%	100%

Det är alltså en högre andel av huvudmännen som i någon mån anser att kvalitetskraven på utförandet varierar beroende på var i verksamheten utförandet sker, än som i någon mån menar att ambitionsnivån i verksamheten generellt sett är för hög. Men fortfarande är det över 10 procent av huvudmännen som i någon mån anser att ambitionskraven i verksamheten är för högt ställda i förhållande till vad begravningslagen kräver av huvudmännen.

Göteborgs begravnings-samfällighet svarade i enkäten att man beträffande sin verksamhet inte till någon del håller med om något av påståendena som redovisas i tabellen ovan.

2.2.9 Investeringar (fastigheter och mark, krematorieverksamhet, utbyte av maskinpark)

Investeringar i begravningsverksamhetens materiella tillgångar leder i sig till att verksamhetens avskrivningskostnader ökar. Begravningsverksamheten får också betala internränta till huvudmannen för de materiella tillgångar som nyttjas av huvudmannen. Nämnade investeringar kan samtidigt bidra till att vissa andra kostnader i verksamheten blir lägre, som exempelvis bränslekostnaderna när man byter ut fossildrivna fordon mot eldrivna alternativ. Investeringsplaner som huvudmannen har avseende dessa tillgångar får därför betydelse för kostnadsutvecklingen i begravningsverksamheten.

Fråga ställdes i enkäten om huvudmännens större investeringsplaner avseende materiella tillgångar (utbyte av maskinpark) under den kommande femårsperioden som ska nyttjas inom begravningsverksamhetens Fastigheter och mark. Av svaren framgick att 67 procent av huvudmännen i enkäten planerar göra sådana investeringar under den kommande femårsperioden, vilka motsvarar 129 procent av begravningsverksamhetens tillgångar i huvudmännens balansräkningar per utgången av 2022. En

stor del av de planerade investeringarna genomförs under 2024, då 30 procent av värdet på investeringarna under femårsperioden under detta år tillkommer i huvudmännens balansräkningar. Tabellen nedan visar hur de planerade investeringarna som årssnitt för 2023–2027 fördelar sig bland huvudmännen inom Svenska kyrkan i förhållande till begravningsverksamhetens tillgångar i balansräkningen per utgången av 2022.

Tabell 14. Planerade investeringar inom begravningsverksamheten 2023–2027

Planerade investeringar i förhållande till begravningsverksamhetens tillgångar i balansräkningen 2022	Årssnitt 2023-2027
Göteborgs begravnings-samfällighet	9%
Övriga huvudmän SvK	30%
Totalt SvK i urvalet	21%

Om man undantar Göteborgs begravnings-samfällighet så väntas således hela maskinparken *värdepåseigt sett* vara utbytt lite drygt tre år (årligt investeringsbelopp om 30 procent av begravningsverksamhetens tillgångar per 2022) efter utgången av 2022 hos de tillfrågade huvudmännen. Detta innebär i sin tur betydande kostnadsökningar i verksamheten, inte minst mot bakgrund av att Riksbankens styrränta höjts kraftigt efter utgången av 2022.

Av de sju tillfrågade krematoriehuvudmännen är det Visby domkyrkoförsamling, Göteborgs begravnings-samfällighet och Karlskoga församling (Karlstads stift) som planerar göra större investeringar (ej underhåll) inom respektive krematorieverksamhet. Visby domkyrkoförsamling planerar investera totalt 140 miljoner kronor under de närmaste fem åren, vilket motsvarar en årstakt i investeringarna om 28 miljoner kronor. Detta motsvarar i sin tur 133 procent av begravningsverksamhetens tillgångar i balansräkningen per utgången av 2022. Göteborgs begravnings-samfällighet planerar investera 26 miljoner kronor i kremationsverksamheten under 2024, vilket motsvarar sex procent av begravningsverksamhetens tillgångar. Karlskoga församling planerar investera i krematorium under 2025 med 6,5 miljoner kronor, vilket utgör 16 procent av begravningsverksamhetens tillgångar i huvudmannens balansräkning.

2.2.10 Tidigareläggning av utbyte av maskinparken med anledning av hållbarhetsarbete

Församlingar inom Svenska kyrkan bedriver för närvarande ett hållbarhetsarbete inom ramen för Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Både inom kyrklig verksamhet och begravningsverksamhet finns exempelvis etappmål i färdplanen som fram till 2027 innebär en kraftig minskning av fossildrivna maskiner och fordon till förmån för mer klimatsmarta alternativ. För att målet ska uppnås kan det i den kyrkliga verksamheten i vissa fall vara motiverat att församlingen tidigarelägger sådana investeringar i förhållande till gällande investeringsplan. Detta gäller dock inte för begravningsverksamheten. Ett utbyte av maskinparken *i förtid* medför en merkostnad som inte kan finansieras av begravningsavgiften, eftersom det inte är en förutsättning för att bedriva verksamheten enligt begravningslagen.

Mot bakgrund av ovan nämnda, ställdes frågor i enkäten i vilken utsträckning begravningsverksamheten tidigarelägger utbyte av maskiner eller fordon till följd av det hållbarhetsarbete som huvudmannen bedriver.

Huvudmännen som ingick i urvalet fick inledningsvis frågan om man av hållbarhetsskäl någon gång under perioden 2017–2022 tidigarelagt utbyte av fordon eller maskiner som begravningsverksamheten använder, samt storleken på sådana

eventuella investeringar. 13 huvudmän eller 18 procent av de som svarade på enkäten återkopplade att investeringar av aktuellt slag har gjorts under perioden. Huvudmännen fick även frågan om man planerar att göra motsvarande tidigarelagda inköp i framtiden, där 19 procent av de svarande angav att så var fallet. Tabellen nedan visar, för de huvudmän som av hållbarhetsskäl har respektive som kommer att tidigarelägga utbyte av maskinparken, storleken på aktuella inköp i relation till begravningsverksamhetens tillgångar i balansräkningen enligt bokslut 2022.

Tabell 15. Av hållbarhetsskäl tidigarelagda inköp av maskiner och fordon

Genomförda och planerade inköp av maskiner och fordon som andel av BV:s del av tillgångarna i huvudmannens balansräkning 2022	Genomförda inköp 2017-2022	Planerade inköp
Göteborgs begravnings-samfällighet	0%	0%
Övriga huvudmän SvK	5%	38%
Totalt SvK i urvalet	5%	8%

Siffrorna i tabellen ovan kräver lite närmare förklaring. Att skillnaden beträffande planerade inköp är så stor mellan övriga begravningshuvudmän och totalen (där Göteborgs begravnings-samfällighet ingår), beror dels på att begravnings-samfällighetens planerade tidigarelagda inköp är av mycket liten omfattning i förhållande till begravnings-samfällighetens tillgångar i balansräkningen. Dessutom planerar Visby domkyrkoförsamling att genomföra tidigarelagda inköp som vida överstiger begravningsverksamhetens tillgångar i huvudmannens balansräkning (således omvända förhållandet). I vilket fall är storleken på planerade tidigarelagda inköp i urvalet betydligt större än historiska motsvarande inköp, även när man bortser från Visby domkyrkoförsamling (7,8 respektive 16,6 miljoner kronor).

3 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Denna promemoria innehåller inga förslag till beslut varför några konsekvenser för barn inte bedöms infinna sig som en direkt följd av promemorian.

Övriga konsekvenser

Denna promemoria innehåller inga förslag till beslut varför några konsekvenser i övrigt inte bedöms infinna sig som en direkt följd av promemorian.

Bakgrund

Svenska kyrkan står inför utmaningar med en stor mängd kommande pensionsavgångar och minskat antal medlemmar, där medlemsutvecklingen påverkar ekonomin och trenden är tydligt nedåtgående. Arbetet med att utveckla effektiva arbetssätt och att minska kostnader är ett viktigt område för alla inom Svenska kyrkan, vilket sker bland annat i form av gemensamma digitala och administrativa lösningar som bidrar till en effektiv förvaltning för hela kyrkan.

I och med detta gav kyrkomötet 2022 kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice med den nationella nivån som huvudman så snart som möjligt men senast 2030 med följande förutsättningar:

- ◆ Ekonomiservice ska kunna erbjuda församlingar och pastorat både volymtjänster som fakturahantering och kvalificerat ekonomistöd.
- ◆ Varje församling och pastorat väljer själva om och när de vill ansluta, och erbjuds då tjänster till ett självkostnadspris.

I uppdraget ingår även att ta tillvara den kompetens som idag finns på stiftens servicebyråer med inriktning att på sikt minska antalet leveransorter. Svenska kyrkans ekonomiservice är en vidareutveckling av nuvarande ekonomitjänst som idag i huvudsak levereras av servicebyråer hos ett tiotal stift. Den nationella nivån kommer i stället att vara huvudman. Det innebär att utförandet av ekonomiuppgifter samlas i en gemensam funktion som finns till för hela Svenska kyrkan. Ekonomiservice kommer på så sätt vara specialiserad på att utföra dessa ekonomitjänster och därmed kunna leverera ännu bättre service till de anslutna enheterna (församlingar och pastorat, stift, prästlönetillgångar, nationell nivå med flera) på ett effektivt sätt. Beslutsfattande och styrning av ekonomin är kvar i verksamheten, som själva väljer om och när de vill ansluta till ekonomiservice, och erbjuds då tjänster till ett självkostnadspris.

Beredning

Tillvägagångssätt

Under 2023 genomfördes en förstudie med projekt målet att ta fram en vision, strategi och målbild samt långsiktig etableringsplan för 7 år framåt (2024–2030) avseende vidareutveckling av Svenska kyrkans ekonomitjänst till Svenska kyrkans ekonomiservice. Under förstudien har cirka 150 personer involverats från församlingar och pastorat, stift, prästlönetillgångar och den nationella nivån. Förstudien har letts av den nationella nivån.

Rekommenderad målbild

Visionen för Svenska kyrkans ekonomiservice är att den ska vara det självklara valet för enheter inom Svenska kyrkan, och att ekonomiservice ska leverera tjänster med jämn och hög kvalitet som bidrar till ökad ekonomisk hållbarhet och minskad sårbarhet.

Målbilden innefattar att erbjuda ekonomitjänster som är lämpliga att leverera från ekonomiservice, användarstöd samt kontinuerlig utveckling av processer och lösningar.

Enheter som kan ansluta sig är församlingar, pastorat, stift, prästlönetillgångar, den nationella nivån med flera.

Utifrån ekonomitjänstens befintliga ramverk, har en rekommenderad målbild tagits fram för kärnprocesserna i Svenska kyrkans ekonomiservice som innefattar utveckling, förvaltning, marknadsföring och främjande, anslutning, leverans, användarstöd och vårda anslutna enheter.

Utvecklingen av ekonomiservices pris-/leveransmodell rekommenderas att genomföras i två steg, där det första steget blir en stegvis förflyttning från nuläget mot den långsiktiga målbilden

Vid genomförd analys av befintligt systemstöd, har en stor potential identifierats i att automatisera och effektivisera arbetsprocesserna, optimera informationsförsörjningen samt harmonisera systemarkitekturen. För att uppnå detta, är den rekommenderade strategin att utgå från ett ekonomisystem som täcker de flesta ekonomi-processerna och behoven, som huvudsakligen kompletteras med ett beslutsstödsystem med analytiska förmågor – varför rekommendationen är att upphandla båda systemen.

Ekonomiservice ska ta tillvara den kompetens som finns inom stiftens servicebyråer idag och bland annat verka för att ha en enhetlig och gemensam organisation med låg grad av lokal variation. På lång sikt är målet, i enlighet med kyrkomötets beslut, att ekonomiservice ska finnas på färre orter. Att på lång sikt finnas på färre orter ger möjligheter till en effektivare och mindre kostsam ekonomihantering.

I den föreslagna organisationsarkitekturen blir Svenska kyrkans ekonomiservice en sektion inom den nationella nivåns avdelning för gemensamma funktioner och har tre enhetsben:

1. *"Ekonomi"* (nuvarande arbetsnamn) som levererar samtliga bastjänster inom ekonomi.
2. *Verksamhetsutveckling och -förvaltning* som stödjer, förvaltar och utvecklar det tjänsteerbjudande som tillhandahålls av ekonomiservice.
3. *Kompetenscenter* som levererar expertis inom vissa specifika tjänsteområden där djup områdesspecifik funktionell eller teknisk kompetens.

Etableringsplan

Enligt rekommenderad etableringsplan är fokus för kommande år följande:

- ◆ 2024: att planera, förbereda och starta upp arbetet med etablering av ekonomiservice genom att detaljera organisationsarkitektur, genomföra systemupphandling av ekonomisystem och beslutsstödsystem.
- ◆ 2025: att starta verksamhetsövergångar av personal, påbörja införande av organisationsarkitekturen, process- och systemdesign inför systeminförandet, ta fram avtal och detaljera ny prismodell samt plan för införande, anslutning och eventuellt stopp i anslutning.
- ◆ 2026: att genomföra införandet av ekonomi- och beslutsstödsystemen, utbilda användare, vidareutveckla organisationen och rollerna i samband med systeminförande och fortsätta arbetet med ny affärsmodell.
- ◆ 2027–2030: att fortsatt genomföra systeminförandet, genomlysning av den nationella nivån, stift samt prästlönetillgångar.

Projektrapport

Kunskapslyft våld i nära relationer

Kyrkomötesuppdrag att utveckla metodstöd för anställda i
Svenska kyrkan

i syfte att höja kunskapen för att motverka, förebygga och agera
vid våld i nära relationer.

Innehåll

<u>1 Inledning</u>	57
<u>1.1 Våld i nära relationer</u>	57
<u>1.2 Bakgrund</u>	58
<u>1.3 Syfte</u>	58
<u>1.4 Projekt mål</u>	58
<u>1.5 Metod</u>	59
<u>2 Kartläggning - sammanfattande punkter</u>	59
<u>2.1 Om uppdraget</u>	59
<u>2.2 Centrala begrepp och utgångspunkter</u>	59
<u>2.3 Konventioner, lagstiftning och förordningar</u>	60
<u>2.4 Aktuellt forskningsläge</u>	60
<u>2.5 Befintliga guider, filmer och metodstöd från myndigheter och civilsamhälle</u>	60
<u>2.6 En sondering av befintligt arbete inom Svenska kyrkan</u>	61
<u>3 Dialog med Jämställdhetsmyndigheten</u>	62
<u>4 Lärdomar och användbara modeller</u>	62
<u>4.1 Svenska kyrkans roll och möjlighet</u>	62
<u>4.2 Förändringsprinciper mot våld – Modell 1</u>	63
<u>4.3 Våldspyramiden – Modell 2</u>	63
<u>4.4 Preventionstjärnan – Modell 3</u>	64
<u>5 Metodstöd och webbutbildning för arbetslag</u>	64
<u>5.1 Syfte med webbutbildning och metodstöd</u>	64
<u>5.2 Målgrupp för webbutbildning och metodstöd</u>	65
<u>5.3 Webbutbildningens upplägg och innehåll</u>	65
<u>6 Uppföljning av projektets mål</u>	67
<u>7 Avslutande kommentar</u>	67

1 Inledning

1.1 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer kännetecknas av att den utsatta har en nära relation till och ofta starka känslomässiga band till förövaren. Detta försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott. Våldet sker vanligtvis inomhus i den utsattes egen bostad och ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår.

Begreppet våld i nära relationer innefattar alla typer av våld mellan närstående. Det handlar både om särkönade och samkönade parrelationer och om våld i andra familje- och släktrelationer, samt om barn som upplevt våld i sin familj.

Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) drabbar våld i nära relationer både kvinnor och män, men kvinnor utsätts i betydligt högre utsträckning. Statistik över anmälda misshandelsbrott mot kvinnor år 2019 visar att gärningspersonen var någon kvinnorna hade en nära relation med i 31 procent av fallen. För män var motsvarande siffra 6 procent. Därmed är den vanligaste formen av våld i nära relationer en man som utövar våld mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med.

Den grävsta formen av våld i nära relation är dödligt. Enligt Socialstyrelsen är det fyra till fem gånger så vanligt att en kvinna dödas av en manlig partner än tvärtom. Sedan år 2000 har 13–17 kvinnor dödat av en partner varje år.

Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid är det ungefär tio procent av alla barn i Sverige som upplevt våld i hemmet någon gång, varav fem procent har gjort det ofta. Många barn som upplever våld blir också själva utsatta. Intervjustudier visar att tystnad ofta präglar barns reaktioner på våldet, vilket kan leda till att traumat osynliggörs.

I samhället finns grupper som är särskilt utsatta. Här kan nämnas människor med olika former av funktionsnedsättningar samt hbtq-personer, särskilt transpersoner.

Enligt Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) ledde coronapandemin till ökad social distansering och att vi spenderade mer tid i hemmet. Organisationer i landet larmade under pandemin om att våld i nära relationer ökade. Jämställdhetsmyndigheten uppgav i ett uttalande i april 2020 att när allt fler familjer tvingas stanna hemma riskerar såväl mäns våld mot kvinnor som andra former av våld i nära relationer som exempelvis hedersrelaterat våld och sexuellt våld mot barn öka. Isoleringen gör kontroll och våld möjligt inom hemmets väggar. Myndigheten drog också slutsatsen att ett samhälle i kris, ekonomisk press och ångest över situationen var bidragande orsaker.

BRÅ poängterar att det i statistik kring misshandel av närstående finns ett stort mörkertal att räkna med. Coronas definitiva effekter kommer kunna ses i statistiken längre fram.

Under 2000-talet har regeringen gett ett flertal uppdrag till statliga myndigheter för att arbeta vidare för att minska våldet i nära relationer. Ambitionen har varit att verka för en omorientering från ett reaktivt till ett proaktivt förhållningssätt genom att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas.

Det finns en stor mängd metodmaterial för att förebygga och motverka våld samt fånga upp, behandla eller stötta personer som drabbas av våld i nära relationer eller som själva använder våld. Samtliga metoder behöver anpassas till den kontext eller den målgrupp som respektive metod riktar sig till.

1.2 Bakgrund

Projektet *Kunskapslyft våld i nära relationer* grundar sig i kyrkomötets beslut att bifalla motion 2020:12 av Tomas Rosenlundh samt motion 2020:25 av Marjut Ervasti.

Utifrån kyrkomötets beslut gav kyrkostyrelsen i uppdrag till kyrkokansliet att utveckla en metodik samt göra en utbildningsatsning för Svenska kyrkans anställda för att agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer. I uppdraget ingick att kunskap och erfarenheter till stor del skulle hämtas från andra aktörer på fältet. Projektet *Kunskapslyft våld i nära relationer* slutrapporteras till kyrkomötet 2024.

Projektet har nära beröringspunkter med det under 2020 slutrapporterade uppdraget KmSkr 2018:16. Uppföljning av #metoo och #vardeljus och det fortsatta arbetet med att förebygga sexuella övergrepp i Svenska kyrkans sammanhang.

1.3 Syfte

Syftet med projektet är att öka kunskapen kring våld i nära relationer hos anställda i Svenska kyrkan och ge dem verktyg för att förebygga våld i kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser, samt bemöta och agera i mötet med människor som är utsatta för våld i nära relationer.

1.4 Projekt mål

Projektet har ett övergripande mål som sedan brutits ned till fem delmål, vilka sammantagna syftar till att uppfylla det övergripande målet.

Övergripande projekt mål

Metodstöd och utbildningsmaterial som stärker kunskapen kring att förebygga våld i nära relationer inom Svenska kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser, samt kring bemötande och agerande i mötet med människor som utsatts för våld i nära relationer, finns tillgängligt för Svenska kyrkans anställda.

Delmål 1

Genomförd kartläggning i syfte att skapa en översikt över

- ◆ befintligt kunskapsläge;
- ◆ befintligt arbete inom Svenska kyrkan;
- ◆ befintliga metoder i samhället i stort gällande våld i nära relationer

Delmål 2

Genomförd analys kring Svenska kyrkans roll och möjlighet innehållande förslag på innehåll och inriktning på metodstöd och utbildningsmaterial.

Delmål 3

Metodstöd och utbildningsmaterial i syfte att motverka, förebygga samt agera vid våld i nära relationer finns framtaget.

Delmål 4

Materialet är tillgängliggjort för användning i stift och församlingar.

Materialet har lanserats gentemot stift och församlingar och slutrapportering har skett i samband med kyrkomötet 2024.

1.5 Metod

I enlighet med kyrkostyrelsens uppdrag har ärendet beretts inom kyrkokansliet med extern expertkompetens. Ett första steg var att skapa en överblick över befintligt arbete inom Svenska kyrkan, över befintliga metoder i samhället i stort och över relevant och aktuell teoribildning.

Mot denna bakgrund analyserades i vilka sammanhang Svenska kyrkan bäst kan bidra och vilka insatser som krävs.

I ett andra steg utvecklades metodstöd för att motverka, förebygga samt agera vid våld i nära relationer. Här hämtades kunskap och erfarenheter från andra aktörer i fältet.

Detta material tillgängliggörs under 2024 för anställda i Svenska kyrkan i syfte att höja kunskapen om våld i nära relationer och att kunna agera på ett adekvat sätt.

Delmål 1. Kartläggning genomförs med hjälp av inhyrd konsult, som genomför en kartläggning och redovisar detta genom en skriftlig rapport som publiceras på Kornet.

Delmål 2. Analys görs i samråd med sakkunniga inom och utanför Svenska kyrkan, som ett underlag för det fortsatta arbetet.

Delmål 3. Metodstöd och utbildning tas fram med inriktning på att skapa ett digitalt material, med fokus på Svenska kyrkans kontext och roll.

Delmål 4 och 5. Materialet tillgängliggörs och lanseras.

2 Kartläggning – sammanfattande punkter

2.1 Om uppdraget

Lina Sohlén, statsvetare och diakon i Svenska kyrkan i Gävle gavs under våren 2022 uppdraget att med fokus på våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor genomföra en kartläggning. Kartläggningens syfte var att skapa en översikt över befintligt kunskapsläge och befintligt arbete inom Svenska kyrkan och befintliga metoder i samhället i stort gällande våld i nära relationer. En viktig fråga har varit att resonera kring vad Svenska kyrkans roll och ansvar är, och när vi bör samverka med eller hänvisa till andra aktörer som har expertkunskap

Kartläggningen som sammanfattas nedan finns tillgänglig på Svenska kyrkans intranät Kornet:

<https://svkyrkan.sharepoint.com/sites/kornet-inkluderingoch tillgänglighet/SitePages/Våld-i-nära-relationer.aspx?locale=sv-se>.

På samma ställe samlas eller länkas till utvalda relevanta metoder och modeller som redan finns.

2.2 Centrala begrepp och utgångspunkter

Kartläggningen reder ut begreppet ”våld” och synliggör dess olika aspekter. Vidare föreslås att Svenska kyrkan i arbetet ska använda begreppen ”mäns våld mot kvinnor” och ”våld i nära relationer parallellt”, i enlighet med etablerad begreppsanvändning. Våld i nära relationer inkluderar att barn kan utöva våld mot sina föräldrar och syskon, kvinnor kan utöva våld mot män och våld kan förekomma i samkönade relationer. Att inleda med mäns våld mot kvinnor förhindrar att de strukturella aspekterna göms. Det

möjliggör att prata om normer. Brottsstatistiken visar att kvinnor i långt högre utsträckning än män utsätts för grovt våld i nära relationer.¹²

Kartläggningen lyfter också fram vikten av *intersektionella perspektiv* samt *den socialekologiska modellen*, vilken gör gällande att våld är en komplex företeelse, vars orsaker kan förstås av hur faktorer på individnivå, relationsnivå, samhällsnivå och strukturnivå samspelar och interagerar med varandra (se bild).

Vidare utreds teorier kring våldets orsak och ursprung, kopplingar till maskulinitetsnormer och jämställdhetsarbete, kunskap kring förekomsten av våld i nära relationer samt våldets uttryck och mekanismer.

2.3 Konventioner, lagstiftning och förordningar

Här lyfter kartläggningen Istanbulkonventionen, Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Vidare tar den upp Sveriges nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, kommunernas ansvar för barn som upplever våld i nära relation samt ett aktuellt regeringsuppdrag kring ett praktiskt inriktat metodstöd till arbetsgivare kring dessa frågor.

2.4 Aktuellt forskningsläge

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) presenterade i februari 2022 en systematisk kartläggning av förebyggande arbete och riskhantering av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck¹³, som de genomfört på uppdrag av regeringen. Denna kartläggning ger vissa insikter men konstaterar också stora luckor i forskningen. Kyrkokansliets kartläggning berör också forskning kring ensamgörande av våldsutsatta och samhällets responser, hur våld i nära relationer påverkar arbetet, arbetsgivare och arbetsplatser samt konstaterar att teologiska perspektiv på våld i nära relationer behöver ges särskild uppmärksamhet i Svenska kyrkans arbete.

2.5 Befintliga guider, filmer och metodstöd från myndigheter och civilsamhälle

Jämställdhetsmyndighetens handbok för våldsförebyggande arbete *Inget att vänta på*¹⁴ är i första hand skriven för strategier inom Länsstyrelse, kommun och civilsamhället, men kartläggningen visar att det finns stora möjligheter att harmonisera dess arbetssätt med Svenska kyrkans diakonipastoraler, och dess fem steg *se-bedöm-handla-lära-sprida*.

En rad webbkurser och annat utbildningsmaterial¹⁵ finns att tillgå hos Nationellt Centrum för Kvinnofrid, för den som söker kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, liksom våld mot äldre, våld i hbtqi-relationer, hedersrelaterat våld samt våld mot funktionsnedsatta.

¹² <https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html#Relation>

¹³ <https://forte.se/app/uploads/2022/02/fort-0071-rapport-va-ld-i-na-ra-relationer.pdf>

¹⁴ <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/handboken-inget-att-vanta-pa-pdf/>

¹⁵ <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/webbstod-for-kommuner/utbildning-moter-valdsutsatta/utbildningsmaterial-om-vald/filmer-om-att-fraga-om-vald-i-socialtjansten/film-missbruksenheten-anna/>

Utöver detta finns en mängd bra material och webbutbildningar, där endast några exempel ges här:

Om våld mot äldre Socialstyrelsen¹⁶

*Att leda enskilda samtal för personer som utsatts för våld i nära relation*¹⁷, Alla kvinnors hus

*Machofabriken*¹⁸, organisationen MÄN och Unizon kvinnojourer

*Mentorer i våldsprevention (MVP)*¹⁹, organisationen MÄN

*Svartsjuka är inte romantiskt*²⁰, Stödmaterial från Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna och ungarelationer.se

2.6 En sondering av befintligt arbete inom Svenska kyrkan

Kyrkokansliets kartläggning har tittat på debattartiklar och skriftligt material som publicerats inom området. En kontakt har också tagits med stiftsdiakoner i samtliga 13 stift i Svenska kyrkan. Här följer en sammanfattad översikt:

- ◆ *Nationell nivå:* Vid sidan om det arbete som finns kring det angränsande området att motverka sexuella övergrepp inom kyrkan beskrivs insatser och kunskap inom ACT Svenska kyrkan, Svenska kyrkans utbildningsinstitut samt Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO)
- ◆ *Stiftsnivå:* Flera stift hänvisar till de kontaktpersoner vid sexuella övergrepp som biskoparna har utsett i varje stift. Dessa har dock ett annat uppdrag som stödpersoner för utsatta och kan inte sägas ansvara för arbete mot våld i nära relationer. Annat som tas upp är att ett flertal biskopar engagerat sig i frågan genom att lyfta frågan i utbildningar, debattartiklar eller panelsamtal. Flera stiftsdiakoner har samarbete med länsstyrelsernas samordnare för frågor som rör mäns våld mot kvinnor.
- ◆ Det finns också exempel på utbildningar initierade av stift. Det tydligaste exemplet här är Göteborgs stifts treåriga satsning som samlat ett gediget material att lära av i framtida arbete, men även Lunds stift har genomfört en utbildningsdag för stiftets diakoner på temat mäns våld mot kvinnor.
- ◆ *Församlingsnivå:* Här finns mängder av lokala exempel, varav kartläggningen troligen endast skrapat på ytan. Dessa exempel handlar om allt från generellt preventivt arbete, stöd till enskilda (hänvisa och lotsa), samtalsstöd enskilt och i grupp, samtalsakut (våldsutsatt, våldsutövare, barn, anhörig), affischering i församlingarnas lokaler, temadagar/utbildningssatsningar, nätverksarbete, samarbetsavtal med till exempel kvinnojour, mottagning för män, barnrättsorganisation eller idrottsförening, företag samt samverkan akademi och församling.
- ◆ *Svenska kyrkans familjerådgivning, jourhavande präst och institutionssjälavården* har gedigen erfarenhet av att möta människors erfarenheter av våld i nära relationer.

¹⁶ <https://utbildning.socialstyrelsen.se/learn/course/external/view/elearning/99/Valdmotaldre>

¹⁷ <https://allakvinnorshus.org/utbildning/att-leda-enskilda-samtal>

¹⁸ <https://machofabriken.se/>

¹⁹ <https://mvpsverige.se>

²⁰ <https://www.svartsjukaarinteromantiskt.se/sv/for-dig-som-arbetar-med-unga/>

3 Dialog med Jämställdhetsmyndigheten

Regeringen har beslutat om en tioårig nationell strategi²¹ för att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Strategin har fyra målsättningar:

- ◆ Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- ◆ Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- ◆ Effektivare brottsbekämpning.
- ◆ Förbättrad kunskap och metodutveckling.

I strategin lyfts särskilt två faktorer fram – vikten av förebyggande insatser och mäns delaktighet och ansvar i arbetet mot våld.

I strategins genomförande har Jämställdhetsmyndigheten ett särskilt uppdrag att förebygga mäns våld mot kvinnor. Som en del i detta deltar Svenska kyrkan i överläggningar mellan jämställdhetsmyndigheten och representanter för civilsamhället. Det tydliga budskapet från denna dialog ligger helt i linje med detta projekts interna analys – att nyckeln framför allt för att förebygga våld är *tidiga* och *universella* insatser. Här kan Svenska kyrkan vara en viktig aktör för människors trygghet och ett gott samhälle.

Jämställdhetsmyndighetens förhoppning och önskan är att Svenska kyrkan fortsätter genomföra vårt kärnuppdrag och inom ramen för detta också stärka medvetenheten och arbetet kring våld och våldsprevention. Här har kyrkan stora möjligheter att förstärka våldsförebyggande faktorer genom att använda samhällsgemensamma kunskaper och metoder. Särskilt framhåller Jämställdhetsmyndigheten de grundläggande förändringsprinciperna, som förklaras nedan.

4 Lärdomar och användbara modeller

4.1 Svenska kyrkans roll och möjlighet

Det finns stor kunskap och trygghet hos Svenska kyrkan när det gäller att möta människor i sorg. Det finns ett tydligt narrativ – från liv till död till liv – en hoppfull berättelse om att döden inte innebär slutet. Den återspeglar sig i kyrkoårets utformning, i liturgi, i enskilda samtal och vår psalmskatt. När det gäller mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, är berättelsen inte lika tydlig. Här finns det ett patriarkalt arv att förhålla sig till.

ur Kartläggningen, Lina Sohlén

Kartläggningen visar ett brett, men ojämnt engagemang inom Svenska kyrkan kring våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. Samtidigt är det en tydlig slutsats av kartläggningen och av förväntningar från exempelvis Jämställdhetsmyndigheten, att Svenska kyrkan har stora möjligheter att i den redan befintliga verksamheten och på arbetsplatserna:

- ◆ *arbeta förebyggande mot* mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, genom att aktivt skapa trygga miljöer, fria från våldsamt och könsdiskriminerande jargonger (*universell* nivå i preventionsstjärnan nedan).

²¹ <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/>

- ♦ *stödja och bemöta* människor vi möter som drabbats av eller lever med våld, genom att våga ställa frågor och ha kunskap för att se, bemöta och hänvisa vidare till aktörer med expertkunskap i att stödja våldsutsatta (*indikerad* nivå i preventionsstjärnan nedan).

Till stöd för detta arbete föreslås med utgångspunkt i det kartläggningen och övriga förarbetet har lett fram till, att det material som produceras inom ramen för projektet utgår från följande tre modeller.

4.2 Förändringsprinciper mot våld – Modell 1

Jämställdhetsmyndigheten utgår i sitt våldspreventiva arbete ifrån tre förändringsprinciper, som Svenska kyrkan med fördel kan använda som en del av sitt arbete:

- ♦ Öka medvetenheten om sambandet mellan lindrigt och grovt våld.
- ♦ Öka medvetenheten om sambandet mellan destruktiva könsnormer och våld.
- ♦ Öka kunskapen om och träna på att vara en aktiv åskådare som agerar mot lindrigt våld.

Medvetenhet och kunskap utifrån dessa förändringsprinciper kan vara till stor hjälp för att skapa trygga miljöer i Svenska kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser.

4.3 Våldspyramiden – Modell 2

Som ett komplement till dessa förändringsprinciper kan *våldspyramiden* användas för att visa att det finns ett tydligt samband mellan lindrigt och grovt våld. Våldspyramiden tydliggör att det är viktigt att agera tidigt mot det lindriga våldet, för att på så sätt också förhindra det grova våldet.

Även denna modell ger en bas för att skapa trygga miljöer i Svenska kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser, där vi till exempel säger ifrån redan när vi märker problem i de lägre nivåerna i pyramiden.

4.4 Preventionsstjärnan – Modell 3

Preventionsstjärnan illustrerar hur närliggande problem är sammanlänkade genom gemensamma risk- och skyddsfaktorer. Stjärnan visar att det är möjligt och effektivt att arbeta brett och på så sätt minska förekomsten av flera sociala problem.

Svenska kyrkan har stora möjligheter att inom sitt kärnuppdrag arbeta på universell nivå i verksamheter och på arbetsplatser (*förebyggande arbete*), men också genom att se och bemöta människor på en indikativ nivå (*stödjande arbete*), alltså de som drabbats av eller lever med våld i nära relationer eller mäns våld mot kvinnor.

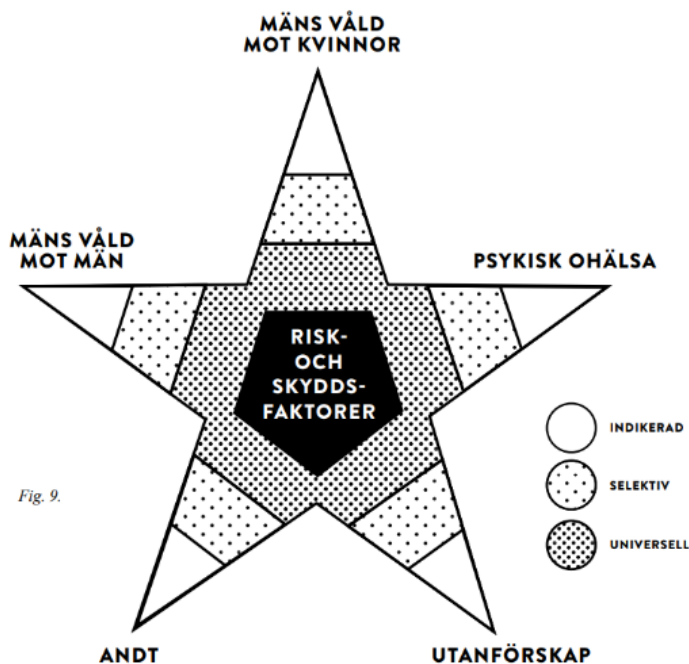

Fig. 9.

5 Metodstöd och webbutbildning för arbetslag

Metodstöd utvecklas under 2023–2024 i dialog med och inspel från andra aktörer, såsom Nationellt Centrum för kvinnofrid och referenspersoner med kunskap inom fältet. Fortsatt dialog med Jämställdhetsmyndigheten pågår parallellt och tills vidare.

5.1 Syfte med webbutbildning och metodstöd

Syftet med det material som produceras är att anställda inom Svenska kyrkan ska höja sin kunskap om våld i nära relationer och förstå och känna till kyrkans roll att dels arbeta våldsförebyggande, dels stödja och bemöta människor kopplat till frågan om våld i nära relationer. De ska också känna igen sig i utbildningsmaterialet och uppleva att det berör dem både på ett känslomässigt och kognitivt plan.

Det viktiga i utbildningsinsatsen är att ge de anställda inom Svenska kyrkan motivation och kunskap för att:

1. **Reflektera** över Svenska kyrkans särskilda roll och teologi för att motverka våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.
2. **Arbeta våldsförebyggande** i församlingsverksamheter och på kyrkans arbetsplatser.
3. **Bemöta och stödja** människor som utsatts för våld i nära relation, upptäcka våld samt kunna hänvisa utsatta till rätt instanser för till exempel vård och stöd.

4. Ta fram **omvärldsanalys och handlingsplan** för fortsatt arbete i arbetslaget och/eller församlingen i relation till våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.

5.2 Målgrupp för webbutbildning och metodstöd

Målgruppen är **alla** anställda inom Svenska kyrkan. Alla anställda behöver ha kunskap om våld i nära relationer oavsett yrkesroll, men en primär målgrupp är anställda med pastorala funktioner vilka möter många människor i sin funktion.

Utbildningen genomförs med fördel i ett arbetslag eller grupp av anställda. Det beräknas ta ungefär en dag i anspråk, företrädesvis uppdelad på tre tillfällen – ett tillfälle för var och en av de tre delarna, som beskrivs nedan.

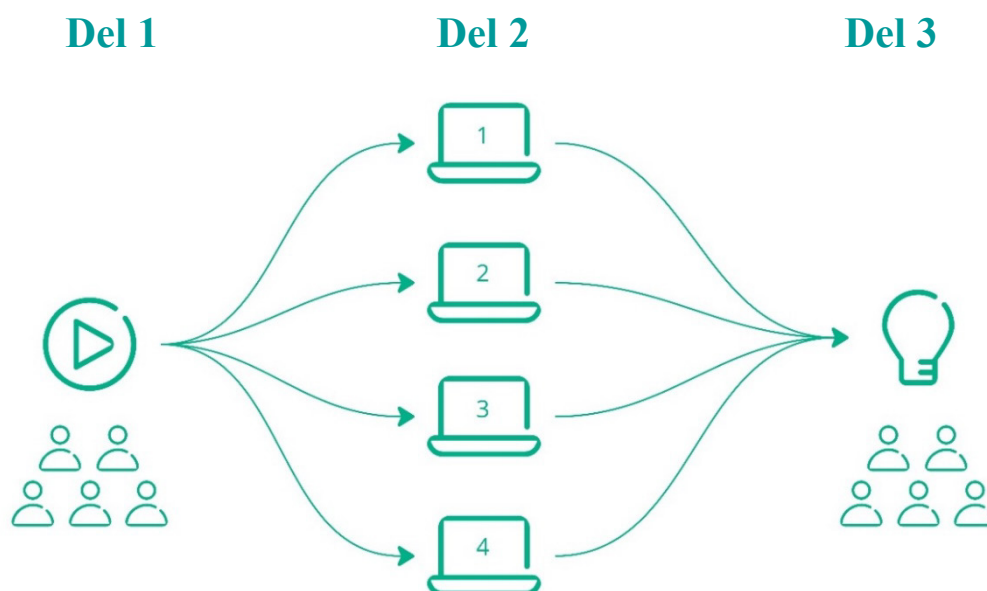
5.3 Webbutbildningens upplägg och innehåll

I huvudsak består det material som produceras av Svenska kyrkan av ”tilläggsmoduler” till befintligt material som redan finns hos aktörer med expertis på området. Ett exempel är Webbkurs om våld, som är producerad av Nationellt Centrum för kvinnofrid (NCK). NCK bidrar även med sakkunskap samt kvalitetssäkring av innehållet i det som Svenska kyrkan producerar.

Svenska kyrkans tilläggsmoduler är menade att vara ett komplement och en brygga mellan Svenska kyrkans kontext och de utvalda e-utbildningarna från aktörer med expertis inom fältet.

Tilläggsmodulerna, länkar till de utvalda e-utbildningarna, studiehandledning samt ledarhandledning tillgängliggörs i Svenska kyrkans digitala utbildningsportal. Information och marknadsföring sker internt inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans webbutbildning i sin helhet består av tre delar:

Del 1. Film och reflektion i arbetslaget

Del 1 består av filmat material och reflektionsfrågor. Här får deltagaren möta församlingsanställda i olika yrkeskategorier, teologer samt sakkunniga.

En kursledare på plats håller i utbildningen och ser till att fördela ordet och sammanfatta diskussionen efter varje fråga. Därefter genomgår deltagarna Del 2 och Del 3 nedan.

Eftersom förutsättningarna är olika, ska deltagarna även kunna titta på filmerna och reflektera över frågorna enskilt. Reflektion i grupp är dock att föredra eftersom flera perspektiv ofta bidrar till en ökad förståelse. Filmen i Del 1 har följande innehåll:

- ◆ Vad menar vi med ”våld i nära relation”?
- ◆ Vilken roll, ansvar och möjlighet har Svenska kyrkan att arbeta *våldsförebyggande* inom sitt kärnuppdrag, i verksamhet och på sina arbetsplatser.
- ◆ Vilken roll, ansvar och möjlighet har Svenska kyrkan att *stödja och bemöta* människor i dess verksamhet och på dess arbetsplatser, som är utsatta för våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor?
- ◆ Reflektion över teologisk grund för kyrkans engagemang för att motverka våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.
- ◆ Kunskap om våldspyramiden samt förändringsprinciperna för våldsprevention.
- ◆ Röster från församlingar, forskare inom teologi samt sakkunnig från NCK.

Del 2. Befintliga e-utbildningar och material

Del 2 består av ett antal e-utbildningar och annat material som myndigheter och civilsamhälle redan har tagit fram. Beroende på vilken yrkesroll deltagaren har, hänvisas hen till en aktuell utbildning, vilken genomförs på egen hand mellan tillfällena för Del 1 och Del 3. Till denna del tas en studiehandedning fram som hjälper deltagaren att reflektera över materialet i relation till kyrkans verklighet. Det huvudsakliga i denna del är ämneskunskaperna om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.

Del 3. Avslutande film och uppsamlade gemensam reflektion

När medarbetarna har tagit del av de externa utbildningarna återsamlas de för att genomgå Del 3. Filmen i Del 3 har följande innehåll:

- ◆ Möjlighet att reflektera över och dela med sig till sina kollegor om den eller de e-utbildningar var och en har genomfört i Del 2.
- ◆ Sammanfattande kommentarer från sakkunnig från NCK.
- ◆ Möjlighet till ytterligare reflektion över teologiska frågor i relation till våld i nära relation och mäns våld mot kvinnor.
- ◆ Röster från forskare inom teologi samt sakkunnig från NCK.
- ◆ Inslag från några församlingsanställda som delar med sig av hur de arbetar konkret med frågorna.

Avslutningsvis får deltagarna tillsammans med sina kollegor i församlingen reflektera och diskutera hur de kan arbeta för att bli bättre på att arbeta våldsförebyggande och på att stödja och bemöta våldsutsatta.

Metodstöd för eget arbete

I tillägg till webbutbildningen tas digitalt material fram, som ger stöd för fortsatt arbete i arbetslaget och/eller församlingen. Detta består av:

- ◆ Metodstöd för omvärldsanalys och kontakter med myndigheter som socialtjänst och polis, samt experter som lokala kvinnojourer med flera aktörer.
- ◆ Metodstöd för planering av fortsatt arbete i arbetslaget och/eller församlingen kring våldsförebyggande arbete samt arbetet med att stödja och bemöta människor som utsatts för våld i nära relationer.

6 Uppföljning av projektets mål

Här nedan sammanfattas hur projektets mål har uppfyllts.

Projektets övergripande mål var att metodstöd och utbildningsmaterial som stärker kunskapen kring att förebygga våld i nära relationer inom Svenska kyrkans verksamheter och på dess arbetsplatser, samt kring bemötande och agerande i mötet med människor som utsatts för våld i nära relationer, finns tillgängligt för Svenska kyrkans anställda.

En webbutbildning och metodstöd för fortsatt arbete i det egna arbetslaget är i långt framskriden process och kommer att publiceras innan halvårsskiftet 2024, för att lanseras och spridas under resten av 2024 och kommande år.

Delmål 1 uppfylls av att en kartläggning genomförs i syfte att skapa en översikt över

- ◆ befintligt kunskapsläge;
- ◆ befintligt arbete inom Svenska kyrkan;
- ◆ befintliga metoder i samhället i stort gällande våld i nära relationer

Kartläggningen, som sammanfattats ovan, är genomförd och publicerad i sin helhet på Kornet, sida *Trygga miljöer och stöd för utsatta/Våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor*.²²

Delmål 2 uppfylls av en genomförd analys kring Svenska kyrkans roll och möjlighet innehållande förslag på innehåll och inriktning på metodstöd och utbildningsmaterial.

En intern analys är genomförd med utgångspunkt i kartläggning och en förd dialog med bland andra Jämställdhetsmyndigheten. Denna analys ligger till grund för innehåll och inriktning på det metodstöd och utbildningsmaterial som tas fram under nästa delmål.

Delmål 3 uppfylls av att metodstöd och utbildningsmaterial i syfte att motverka, förebygga samt agera vid våld i nära relationer finns framtaget.

Den webbutbildning som beskrivits ovan tas fram och lanseras under 2024.

Delmål 4 uppfylls av att materialet är tillgängliggjort för användning i stift och församlingar och Delmål 5 att materialet har lanserats gentemot stift och församlingar samt att slutrapportering har skett i samband med kyrkomötet 2024.

Webbutbildning med tillhörande metodstöd kring fortsatt arbete och lärande i det egna arbetslaget och/eller församlingen publiceras på Svenska kyrkans utbildningsportal och Kornet sommaren 2024. Slutrapport om projektet finns tillgänglig (detta dokument) och i samband med kyrkomötet 2024 kommer det att finnas möjlighet att se webbutbildning och metodstöd i utställningsmonter. Under 2024 och kommande år lanseras och sprids materialet till stift och församlingar.

7 Avslutande kommentar

Förhoppningen är nu att många arbetslag i Svenska kyrkan ska få del av webbutbildningen och stärkas i att arbeta våldsförebyggande och i att stödja och bemöta människor som är utsatta för våld, så att Svenska kyrkan blir en kompetent aktör i att motverka den stora samhällsfråga och den svåra kränkningen av människors värde och rätt, som våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor är.

²² <https://svkyrkan.sharepoint.com/:u:/r/sites/kornet-inkluderingoch tillganglighet/SitePages/V%C3%A5ld-i-n%C3%A4ra-relationer.aspx?csf=1&web=1&e=hylmZe>

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 13 juni 2024.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Amanda Carlshamre, Jesper Eneroth, Nils Gårder, Berth Löndahl, Olle Reichenberg, Elisabeth Rydström, Erik Sjöstrand, Anna Sundberg och Margareta Winberg samt tjänstgörande ersättarna Johannes Fransson, Sofija Lazic Pedersen och Linda Sjöo.

Föredragande: Patrik Lidin

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2024:3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden.